

YHTEISÖLLISYYDEN VOIMA TARVASJOELLA

Yhteisöllisyys, yhteistyö ja perinteiden siirtäminen ovat taas toteutuneet Tarvasjoen kunnassa. Kulunut vuosi on tuonut kuntalaisille uudet mahdollisuudet hyvinvoinnille, kun kaikille yhteinen terveys- ja hyvinvointikeskus valmistui keskelle kuntaa. Toisaalta hyvinvointipalvelujen rajusti kasvavien kustannusten lisääntyminen ja niiden aiheuttama talouden tiukkeneminen ovat yhteiset huolenaiheemme. Yksimielisinä me teimme päätökset rakentamisesta, ja yhdessä me myös tuemme luottamushenkilöitä heidän talouden tervehdyttämissä päätöksissään. Toteutunut suunnitelma, hyvinvointipalvelujen edistäminen ja ylläpitäminen, on vastaus kuntalaisten tarpeisiin ja ne heijastuvat vuosikymmeniksi eteenpäin. Tarvasjokelaisina me voimme elää turvallisin mielin vauvasta vaariin.

Hyvinvointikeskus haluaa tarjota erityisesti sota-aikana itsensä uhranneille kuntalaisille turvallisen ja hyvän vanhuuden. Heidän on oikeus saada kunnioitus ja ihmisarvoinen hyvinvointi. Tuo sukupolvi on rakentanut meidän kanssamme tämän maan hyvinvointivaltiosi. Heidän luomalla yhteisyydellä ja yhteistyöllä me olemme rakentaneet tätä kuntaa ja seurakuntaa, Tarvas-Hovin, Tarvasjoen koulun, uimahallin, jäähallin sekä palvelu- ja hyvinvointikeskuksen. Tämän sukupolven tehtävä on säilyttää menneiden sukupolvien työn arvo ja jatkaa uutteruuden, yhteisöllisyyden ja yhteistyön perinnettä tuleville polville.

Sota-ajan sukupolven uhrivalmius, yhteisöllisyys ja velvollisuudentuntoinen toiminta loivat pohjan jälleerakentamiselle ja nykyisen hyvinvointivaltion luomiselle. Sitä edesauttoivat

kohtuulliset elämäntavat, toisen ihmisen kunnioittaminen, lähimmäisen auttaminen ja hänestä välittäminen. Kukin yritti kantaa vastuuta pienimmistä, toimeentulon ääriarajoilla elävistä ja syrjäytymisvaarassa olevista. Se oli yhteinen hyvinvoinnin ihanne.

Hyvinvointikeskuksen vihkimisen yhteydessä paljastettiin tarvasjokilaisia naisia kunnioittaen luotu muistomerkki "Sankaritar". Tämä paikallisin varoin rahoitettu öljyvärimaalaus on omistettu erityisesti naisille, jotka miehen rinnalla taistelivat maamme itsenäisyyden ja jälleerakentamisen puolesta. Öljyvärimaalaus on taiteilija Tiina Rauhalan toteuttama kolmiosainen triptyyksi. Siinä taiteilija kuvaa arkielämää kodissa. Nainen nähdään äitinä, leskenä, orpona, evakkona, Lottana ja veteraani- tai kotirintamanaisena. Maalaus kuvaa syvällisesti menetyksen tuskaa, murhetta, surua, unelmia ja haaveita, mutta myös uskon antamaa voimaa ja uskoa tulevaisuuteen. Erittäin arvokasta oli silloin naisten yhteisymmärrys ja luottamus miesten rinnalla. Se auttoi selviytymään vaikeuksien keskellä. He ovat muistomerkkin ansainneet. Taideteos luo visioita myös nykyajan naiselle. Yhä yhdessä, yhteisöllisyyden voimalla, voidaan rakentaa paremmaksi yhteistä kuntaamme ja isänmaatamme.

Tämän kirjoitukseni avulla haluan välittää kiitokseni Tarvasjoen seurakunnalle ja kunnalle sekä yhteisöille ja yksityisille, jotka mahdollistivat muistomerkkin toteutumisen. "Sankaritar"-keräyksen ylimenevä osa on tilitetty Tarvasjoen Sotaveteraanien hyväksi. Osallistujat mainitaan erillisellä laudalla muistomerkkin läheisyydessä. KIITOS.

Kristiina Rauhala

Tiina Rauhalan: "Sankaritar" kuva Eeva Sisso.

Veteraaninaiset Irja Vastamäki ja Hilikka Kujanpää vihkiäisjuhlassa.

TAKAISIN TARVASJOELLE

Vuoden 2008 syksyllä olivat voimani vähissä. Syitä analysoimatta totean, että tauko virkatöistä oli välttämätön. Meillä on vain yksi elämä ja kun terveys alkaa horjua, on tehtävä elämäntapaan muutoksia. Omalla kohdallani vajaan kahden vuoden rupeama sisälsi mm. oman terveyden ja sosiaalisen elämän hoitoa, ulkoilmaelämää, lapsenlasten kanssa olemista ja hyötyliikuntaa. Terveysasioihin perehtyminen oli koko ajan mukana senkin tähden, kun lähipiirissäni oli monia vakavia sairastumisia.

Oman pienen perhekuntani ilon ja riemun aihe on ollut pienen Veera-tyttösen syntyminen 2,5 vuotiaan Leevi-isoveljen kaveriksi. Heidän kanssaan touhuttaessa unohtuvat murheet. Heissä näkyy ja kuuluu elämän jatkuvuus ja luottamus tulevaisuuteen!

Kevästä 2010 alkaen olen kaivannut virkatöihin. Kun marraskuun alussa vihdoin pääsin aloittamaan tutulla paikallani, tunsin lämmintä luottamusta ja uskoa. Luottamusta työyhteisöme kykyihin ja uskoa yhteistyön voimaan.

Tarvasjoella eletään kaikkien aikojen tiukimmassa taloustilanteessa. Syitä on monia, mutta suurin yksittäinen tekijä on tietysti Hyvinvointikeskus. Jo suunnitteluvaiheessa tiedettiin, että tämän palvelukokonaisuuden aikaansaaminen vaatii vuosikymmenien panostuksen. Hyvinvointikeskuksessamme ovat erittäin monipuoliset ja laadukkaat palvelut

lapsille, kehitysvammaisille ja ikäihmisille. Terveysasema samassa rakennuksessa tuo taloon hyvinkin eri-ikäiset kuntalaiset. Lisäksi keittiön antimista pääsevät nauttimaan kunnan ateriapalveluasiakkaat. Keittiö toimii myös työpaikkaruokalana alueen yritysten ja muiden nälkäisten ilona. Kaiken kaikkiaan rakennuksen suunnittelu, toteuttaminen ja valmistuminen ovat olleet haastava ja tiukka kokonaisuus, joka kuitenkin toteutui aikataulussaan ja kustannusarviossaan. Taloon on käyty tutustumassa laajalti. Se on ollut samantyyppisen mielenkiinnon kohteena kuin yhtenäiskoulumme aikanaan: Sidosryhmät, palveluntarjoajat ym. kiinnostuvat usein juuri jostain uudesta konseptista ts. uudesta tavasta hoitaa kunnan tehtäviä.

Hyvinvointikeskuksen suunnitteluvaiheessa erittäin tärkeänä perusperiaatteena pidettiin, että asiakas saa hyviä palveluja helposti ja läheltä. Asiakaslähtöisyyttä korostettiin kuten myös sitä, että entisen palvelukeskuksen laajentaminen Hyvinvointikeskukseksi mahdollistaa Tarvasjoen ulkopuolella hoidossa olevien kotiuttamisen omaan kuntaan. Käytännön toiminnassa nähtiin kehitettävissä mahdollisuuksia ennen kaikkea siinä, että henkilöstössä on monipuolinen ammattiosaaminen ja kokemus saman katon alla! Mm. töiden päällekkäisyyksiä poistamalla, koko Hyvinvointikeskuksen ja Lounatuulen päiväkodin käsittävällä sijaintijärjestelmällä, yhteishankinnoilla ja -koulutuk-

silla päästäisiin sosiaalitoimen hallinnonalalla säästöihin tai ainakin tulevien kustannusten nousujen hillitsemiseen.

Hyvinvointikeskus otettiin käyttöön elokuussa 2010. Talon asiakaspaikat olivat kahta lukuun ottamatta täynnä. Kaksi muuta tilaa oli vapaana vuokrattavaksi esim. jalkahoitajalle. Päiväkodissa toimi kaksi ryhmää, yhden ryhmän toimintatilan ollessa vielä tyhjänä. Kaiken kaikkiaan talon käyttöaste oli hyvä, henkilöstö aloittanut työnsä ja tunnelmat olivat valoisat. Syksyn mittaan luonnollinen poistuma on aiheuttanut käyttöasteen alenemista. Näille muutoksille me emme voi mitään. Sen sijaan tehtävämme on varautua käyttöasteen muutoksiin ja joustavaan sopeutumiseen, tavalla tai toisella!

Kunnan budjettivalmistelut ovat pahasti myöhässä tänä syksynä. Marraskuun alussa, tilintarkastajan tutkaillessa vuoden 2011 talousarviosuunnitelmia todettiin, että talousarvioesitys oli siinä vaiheessa n. 1,6 milj. alijäämäinen! Näin ei tietenkään voi olla. Erilaisten tarkistusten jälkeen todettiin, että summaan sisältyi tiettyjä virheellisyyksiä, jotka nostivat alijäämää. Nämä tietenkin poistettiin heti. Siitä huolimatta karsittavaa riittää yllin kyllin.

Hyvinvointikeskuksen toiminta on luonnollisesti kriittisen tarkastelun alla, kun etsitään budjetin tasapainottamismahdollisuuksia. Uutta toimintaa on aina tarkasteltava suurennuslasilla: Onko henkilökunnan määrän suhde asia-

kasmäärään mitoitusten mukaan riittävä, mutta ei sen yli? Onko sijaistusjärjestelyt koko talon osalta hyvin organisoitu? Onko Lounatuulen päiväkodin toiminta kytketty toiminnalliseksi osaksi varhaiskasvatusta ja siten koko Hyvinvointikeskuksen toimintaa? Ovatko tehtäväkuvaukset ajan tasalla eli onko jokaisella viran- ja toimenhaltijalla sopivasti töitä? Otetaanko kaikessa Hyvinvointikeskustakin koskevissa suunnitelmissa, päätöksissä ja toteutuksessa huomioon niukan talouden periaatteet?

Tätä listaa voisi jatkaa pitkälle. Nämä ovat esimerkkejä niistä kysymyksistä, joita ihan ensiksi Hyvinvointikeskuksen henkilöstön tulee kriittisesti tarkastella yhdessä sosiaalijohtajan ja toimialan luottamushenkilöiden kanssa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintaneuvottelujen osalta asiat eivät ole paljoa edenneet vuoden 2008 tilanteesta. Keskusteluja käydään edelleen monella suunnalla riippuen siitä, onko toteuttamismahdollisuuksia kuntayhtymä vai isäntäkunta. Tarvasjoen ehdottomana kantana on ollut koko ajan kuntayhtymämallinen toimintamuoto. Auranmaan-Loimaan suunnan yhteistoiminta tarjoaa kuntayhtymävaihtoehtoa laajalla sote-ratkaisulla, Härkätien suunta taas isäntäkuntamallia lähtien liikkeelle suppealla sote -ratkaisulla. Turussakin olemme "päässeet" listoille. Kunnanhallitus on 10.11.2010 antanut Turun pyytämän

• Jatkuu sivulle 2

JOHANSSON - KAILA SUKU

Suomen nyt jo satojen sukuseurojen joukossa Kailan suku on kulttuurihistoriallisesti yksi merkittävimmistä. Seuran selkeä rajausta kantavanhemmista aleneviin polviin tekee siitä helposti hahmotettavan ja hallittavan yksikön sukuseurojen kentässä. Kailan suvun historia liittyy kiinteästi Suomen historiaan ja maan kehitykseen viimeisen 200 vuoden aikana. Se kertoo kuinka nopeasti sääty-yhteiskunnan rajat murtuivat ja yhteiskunta demokratisoitui. Hämmästyttävintä tämän suvun historiassa on, kuinka kouluja käymättömistä agraaripolvesta noustiin jo kahdessa kolmessa sukupolvessa suomalaisen tieteen ja hengenkulttuurin huipulle.

Suvun historian tekee nyt ajankohtaiseksi se, että suvun kantaisän Gustaf Johanssonin syntymästä tulee 13.12.2010 kuluneeksi 200 vuotta. SKS:n kansallisbiografiassa sanotaan: ”Johansson – Kailan suku on lähtöisin Varsinais-Suomesta Tarvasjoen pitäjän Tuorilan kylästä. Siellä olevan Rakkilan eli Vähäkankaan talossa oli 1600 - 1700-lukujen taitteessa Simo-niminen isäntä. Hänen pojanpojan poikansa Juho Simonpoika (1759 - 1843) lähetti nuorimman poikansa Kustaan opintielle. Hänestä tuli pappi Gustaf Johansson, joka kuoli Lempäälän kirkkoherrana 1872 ja oli naimisissa papintytär Johanna Emelie Schalinin kanssa. Lapsia oli paljon, ja heidän joukostaan tuli viisi pappia. Näin Gustaf ja Emelie Johanssonin jälkeläisistä kasvoi suku, jonka pappisjäsenissä on kolme arkkipiispaa, mutta myös merkittäviä tiedemiehiä erityisesti filosofiassa ja lääketieteessä sekä liikemiehiä, sotilaita, poliitikkoja, diplomaatteja ja taiteilijoita.”

Emelie ja Gustaf Johanssonilla oli 10 lasta, joista 9 eli aikuisiksi, ja 74 lastenlasta. Pian ilmestyvän sukukirjan mukaan heidän jälkeläisiään ja heidän puolisoitaan on noin 2100, joista elossa n. 1600. Parhaiten Kailan suvusta saakin kuvan näiden yhdeksän lapsen sukuhaarojen mukaan, joista voimme poimia eräitä kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ja tunnettuja henkilöitä.

Kailan suvun sukuhaarat

Rouva Emmi Palmroth, s. Johansson.

1. Johanna s. 1839

Lapsista vanhin Johanna oli naimisissa Ruovedellä tilanomistajan ja kauppiaan Gustaf Palmrothin kanssa. Heillä oli 11 lasta, joista 9 eli aikuisiksi. Tästä hyvin monille aloille suuntautuneesta sukuhaarasta voisi mainita tunnetun Vanhan Testamentin tuntijan professori Kaarlo Ilmari Soisalon-Soinisen tai hänen poikansa

Eljaksen, joka työskentelee Teknillisen korkeakoulun tietojenkäsittelytekniikan professorina. Johannan pojan Ruoveden kirkkoherra Wilhelm Palmrothin musikaalisista pojista Yrjöstä, Toivosta ja Reinosta oli ehkä tunnetuin kamarineuvos, majuri ja sotamuseon intendentti Reino Hirviseppä eli Palle. Heidän serkkunsa suurlähettiläs Gunnar Palmroth oli aikanaan tunnettu diplomaatti. Eräs toinen serkuspäivästä, Alli Kiianlinna oli naimisissa kenraali Jaakko Simeliuksen kanssa.

Ehkä tällä hetkellä tunnetuimmat ovat Johannan pojan Hanneksen jälkeläiset liikemiesten, tehtaillijoiden ja tuotetaiteilijoiden Palmrothit, joista kenkäsuunnittelija Pertti Palmroth on kansainvälisesti arvostetuina ja tunnetuina.

Rovasti Jonathan Johansson, arkkipiispa Kailan isä.

2. Jonatan s. 1842

Alajärven kirkkoherra, rovasti. Hänellä oli kaksi aikuiseksi elänyttä lasta Erkki ja Signe. Erkki otti sukunimeksi Kailan. Hän oli mm. 10 vuotta kokoomuksen kansanedustaja-

na, Viipurin piispana vuosina 1925 - 1935 ja arkkipiispana 1935- 1944. Hänen arkkipiispan kaudelleen osuivat vaikeat sotavuodet. Häneläkin oli 9 lasta. Vanhin poika Eino Kaila oli Suomen tunnetuin filosofi. Hän oli alansa ensimmäinen professori Turun yliopistossa, sitten Helsingin yliopistossa ja myös ensimmäinen akateemikko. Hänen vaimonsa oli taidemaalari Anna Snellman. Heillä oli vain yksi poika: suurlähettiläs ja pankinjohtaja Olli Kaila.

Erkki Kailan toisista pojista Arno kuoli nuorena jääkäriluutnanttina ja Yrjö kaatui Talvisodan viimeisenä päivänä. Toisen myös jääkäriä olleen Kaarlon poika on Naantalissa asuva kirjailija Osmo Kaila. Pojista Martti Kaila oli tunnettu suomalainen psykiatri ja Lapinlahden sairaalanylilääkäri, mielitautiopin professori ja mm. A-klinikkasäätiön perustaja. Erkki Kailan tyttären Kertun puoliso oli kirjailija Alex Mattson.

Arkkipiispa Gustaf Johansson.

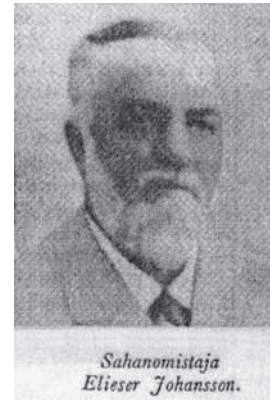
3. Gustaf s. 1844

Oli suvun ensimmäinen arkkipiispa. Päästyään professoriksi 1877 hänestä tuli säätyvaltiopäivien pappissäädyn puhemies päivien viimeiseksi vuosikymmeneksi. Oli siksi säädyn edustaja Aleksanteri III

hautajaisissa ja Nikolai II kruunajaisissa. Hän tuli Kuopion piispaksi vuonna 1884, Savonlinnan piispaksi 1896 ja oli arkkipiispana vuodet 1899 - 1930. Hän oli siis Suomen kirkon pääntä sortovuosista eduskuntaudistukseen sekä edelleen maan itsenäistymisen ensimmäisten vuosikymmenien ajan.

Hänen kuudesta tyttärestään kolme oli lastentarhan opettajia, yksi diakonissa ja yksi sokeainkoulun opettaja. Yksi tyttäristä, Alli, oli rovasti Frans Hannuksen vaimo. Heidän poikansa Arno Hannus oli ministeri, hallintoneuvos ja kansliapäällikkö.

Gustafin pojista Kustavi oli korkeimman oikeuden oikeusneuvos ja hänen poikansa Osmo Kaila oli se maailman kuulu shakkimies, jonka sanotaan ainoana maailmassa saaneen kolme kansainvälistä shakkiarvoa: kansainvälisen shakkimestarin, kansainvälisen shakkituomarin ja kansainvälisen tehtäväshakkimestarin. Hänen toinen vaimonsa oli näyttelijä Maj-Britt Heljo.

Sahanomistaja Elieser Johansson.

4. Elieser s. 1846

Ainoa kantaisän pojista, joka ei ollut pappi vaan liikemies. Hän omisti monia sahoja ja oli perustamassa Jämsänkosken selluloosatehdasta, joka vei hänet konkurssiin. Jatkoitehtaanisännöitsijänä ja liikemiehenä. Hänellä oli 4 lasta ensimmäisestä ja 14 toisesta avioliitosta. Siksi suku on erittäin laaja. Siitä löytyy monia elinkeinoelämän edustajia. Elieser Kailan pojista isänsä kaima oli oikeustieteen professori ja mm. oikeusministeri Kyösti Kallion kolmannessa hallituksessa. Hän oli myös Suomalaisuuden liiton puheenjohtaja. Hänen veljenpoikansa, suvun päämiehenä pitkään toiminut Y.P.I. Kaila, oli tunnettu sotilas monilla Euroopan rintamalla, SS-mies ja majuri, jonka sodan jälkeen oli siirryttävä liike-elämään. Suvun tätä haaraa ovat kapellimestari Olli Lehtinen ja hänen vaimonsa pianotaiteilija Natalia Moisejeva.

Rovasti Vilhelm Johansson.

5. Vilhelm s. 1848

Rovasti. Kirkkoherrana viimeksi Jaakkimassa. Kuusi lasta, joista suku nykyään jatkuu vain tyttären Helmi Jalkion kautta. Hänen miehensä lähetysohjaaja Oskar Jalkio oli erikoinen persoona. He perustivat mustalaislähetyksen, pitivät or-

pokotia Särkisalossa ja kylpylää Kirvussa. He olivat vakauksellisia kasvissyöjiä, feministejä ja pasifisteja. Tästä syntyi ristiriita luterilaisen kirkon kanssa ja he muuttivat Dominikaaniseen tasavaltaan suomalaiskoloniaan, jonka elämäntapa ei kuitenkaan vastannut heidän odotuksiaan. Osa suvusta on palannut Suomeen.

Aessori Josua Johansson.

6. Joosua s. 1850

Rovasti. Toimi viimeiseksi Juvan kirkkoherrana. Hänellä oli 8 lasta. Heistä kaksi poikaa Lauri ja Hannes olivat pappeja. Hannes toimi isänsä jälkeen Juvan kirkkoherrana. Tässä sukuhaarassa on ollut erityisen paljon lääkäreitä. Heistä voisi poimia eläinlääkäreitä pitkään kouluttaneen professori Kai Kailan, jonka ex-puoliso Tiina Kaila-Krohn on tunnettu kirjailija ja runoilija.

Kauppaneuvoksetar Lydia Sommer, s. Johansson.

7. Lydia s. 1852

Lydia oli naimisissa kauppaneuvos Arthur Sommerin kanssa (myöh.) Somersalo. Hänen lapsistaan on ehkä tunnetuin kirjailija Aili Somersalo, jonka lastenkirjat ovat klassikkoja. Hänen veljensä Arne oli värikäs persoona. Oltuaan ensin upseerina Saksan armeijassa ensimmäisen maailmansodan aikana, hän palasi Suomen armeijaan ollen mm. ilmavoimien komentajana luomassa maamme ilmavoimia. 1930-luvulla hän luopui armeijasta, ollen mm. IKL:n kansanedustaja. Talvisodan syyttyä hän palasi armeijaan. Jatkosodan alussa hän ev.luutn. johti saksalaispataljoonaa Kiestingissä, jossa kaatui lähes samaan aikaan Jussi Turtolan kanssa. Myös Arne Somersalon vanhin poika Helmut oli kaatunut jatkosodan alussa.

Pastorinrouva Ida Ingman, s. Johansson.

8. Ida s. 1857

Ida Johansson oli naimisissa rovasti Wilhelm Ingmanin kanssa, joka kuoli Kristiinan kaupungin kirkkoherrana. Heidän kaksi poikaansa kuolivat naimattomina nuorena, jolloin tämä sukuhaara sammui jo varhain.

• Jatkoa sivulta 1

lausunnon Turun rakennemallista. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen sääntelyyn on tulossa uusi Terveydenhoitolaiki, joka omalta osaltaan aikatauluttaa ja määrittelee yhteistyötä. Laissa tullaan tietyvästi asettamaan joitain velvoitteita vuosien 2013 ja 2017 alusta lähtien toteutettaviksi.

Tarvasjoen yleiskaavan laadintaan varattiin ensimmäiset määrärahat vuoden 2009 talousarvioon (20.000 e) sekä vuosien 2010 ja 2011 taloussuunnitelmaan (kumpaankin 20.000 e). Strategisen yleiskaavan valmistelu on edennyt rivakasti. Tähän mennessä ei ole ilmennyt isompia ongelmia. Yleiskaavan pitäisi olla hyväksymisvaiheessa ensi vuonna.

Kunnassa on syksyn mittaan valmisteltu

elinkeinojen kehittämiseen tähtäävää Leader-hanketta, jonka tavoitteena on piristää kunnan yritystoimintaa. 10-tiellä liikennöiviä houkuttellaan perustamaan yrityksiä ja rakentamaan kiinteistöjä sekä Tyllin alueelle että kunnan keskustaan ja SEO:n risteyskseen. Hankkeesta tulee olemaan aktiivisesti mukana Tarvasjoen yrityksiä. Hankejohtajaksi on valittu Jouni Jaakkola Turusta. Hanke käynnistyy konkreettisesti joulukuun alusta lukien. Hankkeesta ei tule kustannuksia kunnalle.

Yhtenäiskoulumme on edelleen ilonaiheemme. Oppilasmäärä kasvaa vähitellen ja toiminta on kaikin puolin tehokasta ja taloudellista. Koulun liikuntatilanakin toimiva Tarvashovi on noussut jaloilleen. Voimme taas rinta rottingilla kehua monipuolista vapaa-ajankestämme!

Tarvasjoella on aina eletty tiukan talouden kurimuksessa. Isoja investointeja on yhteistuumin aikataulutettu ja suunniteltu siten, etteivät kaikki kustannukset ole konkretisoituneet samaan aikaan. Palveluja on kehitetty suunnitelmallisuuudella ja maltilla. Toisaalta on uskallettu ottaa riskejäkin! Hyvään palvelutsoon pääseminen on edellyttänyt verotuksen kiristämistä. Nyt marraskuussa päätetty 21 % on valtakunnan kärkitasoa. Kunnan päättävissä elimissä on mieluummin nostettu veroprosenttia kuin tingitty palveluista. Tämä on mielestäni selvä ja oikea linjaus hyvän palvelutason säilyttämisen puolesta. Emmehän halua, että Tarvasjoesta tulee Turun haja-asutusalue, josta palvelut ovat siirtyneet keskuksiin ja jonka taloissa tuuli puhaltaa läpi! Uskon, että vireää,

maaseutumaista elämisen ja yrittämisen mallia arvostetaan sitä enemmän, mitä kiireisemmäksi ja levottomammaksi maailma muuttuu.

Yhteistyön korostaminen lienee jo vähän kulunutkin ilmaus, vaan nyt me Tarvasjoella todella tarvitsemme yhteen hiileen puhaltamista!! Pienikin kunta selviää, kunhan säilytämme avoimen ja keskustelelevan yhteistyömallin.

Tällä lyhyellä katsauksella tervehdin lämpimästi teitä kaikkia!

Kynttiläntuoksuista alkavaa adventin aikaa.

Oili Paavola
kunnanjohtaja

9. Edvard s. 1859

Myös nuorimmas-
ta Gustaf Johansso-
nin pojasta Edvardis-
ta tuli pappi, joka ol-
tuaan ensin Suomen-
niemen ja Jokioisten
kirkkoherrana toimi
pitkään Korsnäsin
rovastina. Edvard
oli vasta 13-vuotias
kun isä kuoli. Kui-

tenkin hänen muistelmansa isästään ja hänen vaatimattomuudesta ja sosiaalisuudesta ovat kaikkein läheisimmät.

Edvardin vanhin poika toht. Toivo Kaila oli todellinen monitoimimies, ulkoministeriön kansliapäällikkö, tilastotoimiston aktuaari, kirjailija, taiteilija, kielinero, yleisradion hallintoneuvoston jäsen, Teollisuusliiton asiantuntija ja asiamies, opetustoiminnan uudistuskomitean puheenjohtaja ja vieläpä sotasyllisyysoikeuden jäsen. Hänen poikiaan olivat mm. Leo Kaila, joka oli eduskunnan pitkäaikainen pikakirjoittaja, Martti Kaila teollisen korkeakoulun professori ja opetusneuvos Sakari Kaila.

Edvardin toinen poika Elmo Kaila oli jääkäriliikkeen organisoineen Uuden metsätoimiston johtaja, AKS:n perustaja ja puheenjohtaja, Ilmapuolustusliiton luoja, kirjailija, sota-arkiston johtaja ja ensimmäinen jääkäriliiton kunniajäsen.

Tyttäristä Kaino oli Helsingin kirjastonhoi-

taja. Seuraava tytär Lempi oli professori Einari Juvan ensimmäinen vaimo. Heillä oli kaksi poikaa Ilmo ja Mikko. Ilmo kaatui 25-vuotiaana luutnanttina elokuussa 1941 Petsamon Kalastajasaarennolla. Mikko jäi äidistään orvoksi jo kuuden päivän vanhana. Hänestä kasvoi suvun kolmas arkkipiispa, historian ja teologian professori, yliopiston kansleri, poliittikona kansanedustaja ja puolueen puheenjohtaja.

Edvard Kailan pojista Auno meni jääkäriksi Saksaan ja teki vapaussodan jälkeen uran armeijassa. Hän toimi Talvisodan aikana ensin 4.divisioonan komentajana ja maaliskuun

alusta 3. div. komentajana, joka joukko-osasto puolusti Viipuria ja piti sen sodan loppuun asti. Hänet määrättiin välirauhan aikana sotilasasia-
mieheksi Japaniin, josta ei päässyt palaamaan kotimaahan ennen rauhaa. Eversti Auno Kaila vapautettiin sodan jälkeen armeijasta yleisiin syihin vedoten ja tämä Mikko Juvan eno toimi sen jälkeen arvostettuna hammaslääkärinä ja kouluhammashuollon johtajana Turussa.

Juvan enoista nuorin Viljo toimi tiepiirien ja monien kaupunkien johtavana insinöörinä. Hänen poikansa Panu tunnetaan arkkitehtinä, kirjailijana ja talotohtorina.

Kuva arkkipiispa Erkki Kailan piispantarkastuksesta kesällä 1935.
Kuva Alli Koskiranta.

Lopuksi

Varmaan suvun kantaisa olisi hämmästynyt jos hän olisi saanut tietää, että hänen pojastaan, pojanpojastaan ja pojantyttären pojasta tulee arkkipiispa ja monista hänen jälkeläisistään Suomen tiede- ja kulttuurielämän lahjakkaita edustajia. Eräät tietolähteet puhuvat suvun neljästä arkkipiispasta, sillä Emelie Johanssonin sisarenpoika arkkipiispa Lauri Ingman oli Gustaf Johanssonin serkku, mutta ei näin kantavan-
hempien suoraan alenevasta polvesta.

Samoin hän olisi varmaan ollut iloinen, jos olisi saanut kuulla, että Turkuun oli perustettu yliopisto. Sieltä hänen oli koulupoikana tarvinnut paeta tulipaloa ja yliopisto oli sen jälkeen siirretty Helsinkiin. Siellä Turussa nyt hänen poikansa Gustaf pitää yliopiston vihkiäisissä juhlasaarnan ja pojanpoika tulee sen ensimmäiseksi professoriksi.

Vielä hän varmaan olisi ihmetellyt sitäkin, kun pojat ja monet hänen jälkeläisensä ovat sen Helsingin yliopiston professoreita, josta hän valmistui papiksi ja eräs heistä jopa toimii kanslerina.

Kaikki suvun arkkipiispat ovat vierailleet Tarvasjoella ja käyneet myös kantaisän syntymäpaikalla. Gustaf Johansson tuli pian arkkipiispaksi tultuaan asettamaan kappalaista Edvin Schönbergiä virkaansa 1901. Erkki Kaila piti piispantarkastuksen kirkkoherra Otto Perkon tullella vuonna 1935 Tarvasjoen seurakuntaan ja Mikko Juva vuonna 1980 kirkkoherra Jouko Kyyrön aikaan.

Juha Vuorela

KESKIPITÄJÄN POIKAIN CHERVOLET

Marraskuinen iltapäivä on hämärä ja ulkona sataa räntää. Kerrostalon huoneiden unettavassa lämmössä me autoilijaveteraani Reino Reinin kanssa muistellemme nuoruuttamme ja sen ajan ihmisten elämää. Muistoissa pysähdymme erikoisesti vuoteen 1948 ja elämään tuon hetken Tarvasjoella.

Tuolloin elettiin vielä sota-ajan jälkeisen puutteen ja laajan säännöstelyn aikaa. Sodasta palanneet miehet etsivät paikkaansa yhteiskunnassa siviilielämään totutellen, kuka tehden työtä kotitalallaan, kuka uutta ammattia etsien. Siirtoväki oli saamassa lopulliset tilansa ja uuden tilan rakentaminen ja raskas pellon raivaaminen vaativat näiden perheiden utte-
ran työn.

Ne ikäluokat jotka sodan aikana olivat eläneet vielä varhaisnuoruuttaan, olivat nyt tulos-
sa aikuisiksi ja etsivät paikkaansa yhteiskunnassa. Sen ajan lapset oli pienestä asti opetettu työntekoon voimiensa mukaan. Vapaa-ajan harrastuksina olivat enimmäkseen urheilu tai kirjastossa käynti, mutta usein varsinkin pojat kokoontuivat yhteen eri kylien poikasakkeina aikaa kuluttamaan. Polkupyörä oli joka pojan haluttu ja ainoa kulkuväline, joilla tehtiin pitkiäkin matkoja urheilukilpailuja katsomaan, huvitilaisuuksiin tai vaikkapa juhannusjuhille. Auto tai moottoripyörä tuntui tavoittamattomalta haaveelta lähes jokaiselle sen ajan ihmiselle.

Vuonna 1948 Tarvasjoella oli seitsemän henkilöautoa. Niistä viisi oli vuokra-autoa: Lentosen Arvilla, Pousarin Paulilla, Rönnemaan Jaakolla, Kännön Urpolla ja Niemisen Aimolla. Lisäksi auto oli metsänhoidonneuvoja Eino Saarella ja Laaksosen Jussilla. Kaikkien autot olivat sotaa edeltäviä malleja, sillä valuutan puute esti henkilöautojen maahantuonnin ja tärkeiden kuorma- ja linja-autojenkin tuonti oli vähäistä.

Vanha ja puutteellinen autokanta vaati vähäisyydestään huolimatta usein korjaamista ja huoltoa. Heti sodan jälkeen korjaustaidon jo ennen sotaa oppinut Eino Hellström ryhtyi pitämään autokorjaamo pihapiirissään ja rakensi ajanmukaisen korjaamon kirkonmäelle vuonna 1947. Jo huhtikuussa 1945 oli 17-vuotias Reino Reini tullut Eino korjaamolle

Keskipitäjän poikien Chevrolet, lempinimeltä Hispano. Kuva Linnea Kujanpää.

oppipojaksi ja apulaiseksi. Oli kova puute auton varaosista ja tarpeista. Tuona aikana auton renkaita ei meinannut mistään saada ja ne olivat luvanvaraisia. Siksi renkaita paikat-
tiin ja korjattiin, kunnes ne olivat ihan loppu. Öljyissä oli suuria laatueroja, pakkasnesteenä käytettiin vain tennu ja sylärit tunkivat jää-
tymään ja vuotamaan. Eino Hellströmillä oli hyvät liikesuhteet Turkuun ja niiden avulla hän pystyi usein saamaan varaosia romuliikkeistä ja autojen välittäjiltä. Eino korjaamo käytti-
vät lähipitäjienkin autoilijat.

Hellströmin korjaamolla Reino oppi auton korjaamisen taidot ja autoja siirtäessään myös ajotaidon kaikkiin autoihin. Niinpä heti iän salliessa hän myös hankki ajokortin. Keskipitäjän nuoret miehet kokoontuivat usein iltaisin, milloin urheilukentälle, seurojentalon nurkille tai koteihin. Tuolloin syntyi ystäväjoukko, johon kuuluivat jo sodassa olleet Olavi Knaapi ja Pentti Kujanpää sekä vähän nuoremmat Alpo Vesamo ja Reino Reini.

Tässä kaveriporukassa heräsi ajatus yhteisen auton hankkimisesta. Kujanpään Pentin kamarissa tehtiin laskelmia ja suunnitelmia pystyttäisiinkö auto ostamaan, jos sellainen tulisi myyntiin ja miten yhteiskäyttö onnistuisi. Reino oli tullut Hellströmillä tuntemaan erään

vanhojen autojen kauppiaan, jolle ajoittain joutiin sodan jälkeen uudelleen käyttöön otettuja henkilöautoja. Niinpä syksyllä 1948 hänelle tuli myyntiin yksi Chevrolet vuosimallia 1928 oleva auto, joka 20 vuoden ikäänsä nähden oli kohtalaisessa kunnossa. Lokakuussa 1948 tämä auto ostettiin 86.000 mk. kauppahinnalla. Rahanarvotaulukon mukaan hinta tekisi nyky-
rahassa 3552 €, mutta sen ajan elintasoon verraten hinta oli korkea. Silloinen bensiinin hinta oli 19.50 mk. eli nykyrahassa 0.80 €. ja se oli edelleen säännösteltyä. Bensiinin ostokuponkeja saatiin kuitenkin ostettua eräältä talveksi autonsa pois rekisteristä ottavalta yrittäjältä.

Auto rekisteröitiin Reino Reinin nimiin ja sen asemapaikaksi tuli Hellströmin korjaamo. Koska pojilla alkoi jokaisella olla jo vakainainen tyttöystävä, sovittiin auton käyttövuoroista veljellisesti ja tasapuolisesti. Käyttäjällä oli myös vastuu auton huollosta, mm. kylmiksi öiksi oli aina päästettävä jäähdyttäjistä vesi pois ja täytettävä se kuumalla vedellä ennen käynnistystä.

Yhteisiä matkoja tehtiin paljon. Joskus huvimatalle voitiin lähteä hetken mielihajotteesta. Reino muistaa näin tehdyn ainakin kaksi kertaa matka Helsinkiinkin. Toisella kertaa pysähdyttiin Helsingissä vain ostamassa jää-

telöt ja lähettiin paluumatkalle, että ehdittiin tansseihin Nuorisoseurantalolle ennen huvien loppua. Toisella matkalla katkesi vetoakseli. Se oli auton heikko kohta ja siihen oli varauduttu ottamalla akseli mukaan. Autossa oli korkea maavara ja koteloimattoman akselin pystyi Reino matkallakin vaihtamaan.

Kyytiin pyrkijöitä oli aina paljon. Vaikka kunnassa oli viisi taksia, eivät ne aina pystyneet tyydyttämään kuljetustarvetta. Sattui myös yllättäviä hätätilanteita, jolloin voitiin pyytää kyytiapua. Jos antoi näin jollekin kyytiapua, piti siinä olla tarkkana. Oli katsottava ettei vain ajanut pimeää taksia, se oli rikos. Bensarahankin ottaminen katsottiin maksulliseksi kyydiksi. Erään kerran rahalla korvattu kyyti tuli poliisin tietoon ja Reino auton nimettynä omistajana joutui käräjille. Samaan aikaan käräjille saapunut Jussi Laaksonen sai luvattomasta ajosta kuitenkin suuremmat sakot. Reino muistaa, että taksikyyti Turkuun maksoi silloin 1600 mk. eli n. 66 nykyistä euroa.

Auto tarvitsi jatkuvaa huoltoa ja kunnostusta. Kuvaavaa tuon ajan puutteelle oli, että kun istuimien kankaat uhkaavasti reikiintyivät ja uhkasivat hajota, etsittiin liikkeistä päällysteeksi huopaa. Viimein Reitalasta saatiin yksi, mutta toista ei tarpeeseen löytynyt. Myös paremmat renkaat olivat jatkuvasti haussa.

Näin mentiin yksimielisesti vuosi eteenpäin ja vuosikymmenen vaihtuessa alkoivat ystävien elämäntilanteet muuttua. Kukin suunnitteli suunnallaan avioitumista, ja kun autojen maahantuontia alettiin sallia tuli niiden hankkimiseen uusia mahdollisuuksia. Niinpä tämä paikkakunnalla suurta huomiota saanut yhteisyritys päätettiin purkaa ja auto myydä. Kaikille jäi tuosta Chevroletista kaihoiset muistot.

Reino Reini jatkoi aikansa Hellströmillä, kunnes meni Turkuun töihin. Silloin hän aina aamulla ajoi yhden Kyrön Linjan aamuvuoron Tarvasjoelta Turkuun ja kotiin tullessaan toisen takaisin. Pian tulivat kuitenkin uudet yritykset, kuten pitäjän ensimmäisen leikkuupuimurin ajo ja alkoi pitkä vuosikymmenien ammattiautoilijan ura. Niitä on nyt rattoisaa muistella ja kertoa noista ajoista nousevalle polvelle.

Kalervo Mäkinen

PAPIN TERVEHDYS

Joulu tulossa! Kamalaa!

Muutaman viikkoa kestävien jouluvalmistelujen aikana perheessämme käydään läpi pari perheriitaa.

Joulun läheisyys tietää pakollisia kaupassa-käyntejä ja juoksua joululahjojen perässä.

Kotona kaikki on mullinmallin, ennen kuin saan joulusiivon tehtyä. Ikkunat on pestävä ja verhot vaihdettava, vaikka inhoan ikkunanpesua. Mutta kai ikkunatkin joskus täytyy pestä...

Martatkin sanovat, ettei kaappeja tarvitse siivota jouluksi – kuin siinä tapauksessa, että aikoo joulun istua kaapissa. Silti ainakin keittiön kaapit täytyy siivota ja eritoten perheemme ”römpökaappi”, jossa säilytetään kaikkea ruuvimeisselistä virkkuukoukkuun, kengänauhoista aurinkolaseihin ja suksivoiteisiin. On se kuitenkin ihanaa avata ”römpökaapin” ovi, kun siellä kaikki on järjestyksessä – vähän aikaa.

Lattiat on pestävä ja vaihdettava puhtaaksi matot. On itselläkin puhtoinen olo, kun puhtaissa matoissa on häivähdys kesää, mäntysuovan tuoksua.

Äidin pinna on kireähkönä, joten mies ja lapset katsovat parhaaksi osallistua joulutoihin. Ja äitihän kyllä osaa käskyttää: ”Sinä peset saunan! Siivoa huoneesi! Paketoikaa serkkulasten paketit!”

Olen huono leipomaan, mutta jouluksi kumminkin haluan tehdä pullaa, pipareita, joulutorttujen ja taatelikakun. Jotenkin ei vain joulu tunnuta tulevan ilman niitä. Vaikkakin Tannisen poikien taatelikakku ja piparkakut ovat viettävän hyviä.

Olenko sittenkin huono ihminen, jos en tee itse lanttu- ja porkkanalaatikkoa?

Kumpaa tänä vuonna syödään? Kinkkua vai kalkkunaa? Perheen miespuoliset näköjään kannattavat kinkkua ja me naiset kalkkunaa. Täytyy vissiin sitten hankkia molemmat.

Joulukortit! Mistä löydän kaikki osoitteet?

Perheen kuuluu viettää yhteistä aikaa; se on sitä laatuaikaa. Siksi ahtaudumme koko perhe autoon ja suuntamme auton nokan kohti kuusimetsää. Sopivan kuusen löytäminen on vaikeaa, koska on viisi makutuomaria. Kotona kuusta sahataan pariin kolmeen kertaan sopivan mittaiseksi, eikä se meinaa millään pysyä jalassaan suorassa. Loppujen lopuksi on puolitaivaallista istua olohuoneen sohvalla ja katsella, kuinka lapset koristelevat kuusen. Täysin taivaallista on jouluyönä istua olohuoneen sohvalla hiljaisuudessa (lue: kun kaikki muut ovat autuaallisesti unten mailla) ja aistia joulukuusen sanomaa. Tähti latvassa – Betlehemin tähti. Tässä kohtaa ei kannata vielä murehtia sitä, että juhannuksenakin pari neulasta ilmaantuu vielä jalkalistan alta. Nyt katselen kuusta, nuuhkaisen hyasintin tuoksua, tutkin 30 vuotta vanhaa itse tekemääni olkipukkia, joka sanalla sanoen on liian laiha ja pitkäkoipinen, mutta kumminkin niin rakas. Pistän suuhuni suklaakonvehdin. Ennen kuin menen maate, taidan sittenkin hiukan maistaa vielä luumukiisseliä kermavaahdon kera. Joulu – saa yölläkin syödä.

Viime vuonna olin ylevästi kirjoittanut Tarvaslehteen, että nyt vähennän vauhtia ja yritän elää todeksi joulun tulemisen vähemmällä hössöttämisellä. Turhaa puhetta! Olen parantumattomasti jouluihminen, jolle joulu ei yksinkertaisesti tule, ellen tee tiettyjä asioita. Toisaalta tämä ottaa päähän – siis se, että tietyt asiat muka on tehtävä. Muistelen mammani jouluja, ei siivoamista, ei leipomista, ei joulukorttien lähettämistä, ei kuusta. Ruoaksi rosolia ja kinkkua perunoiden kera. Yksi kynttilä paloi kammarin pöydällä ja mamma kiikkui rauhassa narisevassa keinustuolissaan miettien Jumalan Pojan syntymää. Ja hänellekin joulu

tuli – ehkä kirkaampana kuin minulle.

Myös työssä Tarvasjoen seurakunnan papina joulun tulemisen huomaa. On monenlaista joulujuhlaa ja joulun sanomasta tulisi puheisiini löytää jotain uutta sanottavaa, uutta näkökulmaa. Se ei ole helppoa!

Joulukuu on pöpojen liikkumisen aikaa ja seurakunnassa saa pelätä, että tauti kaataa sen ainoa papin tai kanttorin juuri parahiksi sängynpohille. Tai niin kuin flunssa usein itselleni tekee – vie äänen. Mitä hyötyä on äänettömästä papista? Luultavasti ei mitään hyötyä.

Mutta sittenkin, on mahtavaa olla joulunpyhinä kirkossa sinne kaikkien muiden tiensä löytävien kanssa. Viime vuonna jouluaattona, jouluyönä ja jouluaamuna yli puolet seurakunnan jäsenistä kävi kirkossa. Ja varmasti paikalla oli myös sellaisia, jotka ei kuulu kirkkoon. Saarnattakoon heillekin joulun ilosanomaa ihmiseksi syntyneestä Jumalasta.

Joulun sanomassa hyvän Jumalan lupaukset täytyvät, jotta syntinen ihmiskunta saisi pelastuksen lohdun. Myös me ihmiset annamme lupauksia. Moni on saanut kuulla vakuutteluita ja lupauksen sanoja siitä, miten tänä jouluna kaikki olisi toisin. Usein lupaukset liittyvät alkoholin käyttöön, perheen yhteiseen aikaan, sukulaisten luona vierailemiseen, riitelystä ja väkivaltaan. Kaikista kauniista sanoista huolimatta monet pienet ja isot joutuvat tänäkin jouluna pettymään. Lupaukset eivät täytykään.

Meidän ihmisten antamalla lupauksilla on taipumus pettää aika ajoin. Uskon, että useimpiin lupauksiin liittyy myös vilpittönsä halu pitää niistä kiinni. Syntiinlankeemuskertomus muistuttaa kuitenkin, miten heikko ihminen loppujen lopuksi on. Ei liene syntynyt ihmistä, joka ei jossain vaiheessa elämänsä olisi joutunut rikkomaan antamaansa lupausta. Joskus jo lupausta antaessaan tietää olevansa mahdotoman tilanteen edessä. Toisinaan tulee taas puhuneeksi ”suulla suuremmalla” antaessaan lupausta, johon omat rahkeet tai mahdollisuudet eivät riitä.

Jokaisen olisi hyvä joskus pysähtyä – vaikkapa joulunpyhinä – pohtimaan, mitä kaikkia lupauksia elämässään on tullut antaneeksi. Partiolupaus, alokasajan päättävä sotilasvala, avioliiton vihkimisessä, konfirmaatiossa, hallituksen aloittaessa toimintaansa, papiksi vihkimisessä... Näitä elämän isoja lupauksia melkein tärkeimpiä ovat kuitenkin kaikki ne lukemattomat pienet lupaukset, joiden varassa arkemme pyörii. Oikeastaan arkielämän toimivuus rakentuu täysin annettujen lupauksien ja sitoumusten varaan. On syytä aika ajoin miettiä, miten annetut lupaukset ovat toteutuneet omalla kohdallani.

Jeesuksen seimen äärellä olemme kaikki yhtä hämmästyksissämme, niin ensimmäisen joulun todistajat kuin me 2000-luvun kristitytkin. Inkarnaation ihme, tosi Jumalan syntyminen tosi ihmiseksi on niin paljon enemmän, kuin mitä ihmisen järki saattaa ymmärtää. Tuntuu mahdottomalta tajuta, että kaikki Vanhan testamentin suuret lupaukset, joita adventin aikana ja jouluaattona muistelemme, toteutuvat tuossa keskelle arkea syntyneessä avuttomassa pikumieheessä. Karussa, eläinten syöttämiseen tarkoitettussa seimessä, makasi Hän, josta tuli koko maailman ravitsija. Elämän Leipä.

Vaikka ihmisten antamat lupaukset pettäisivätkin, Jumalan lupaukset eivät koskaan. Kansa, joka pimeydessä vaeltaa, saa nähdä suuren valon.

Jumalan lupauksen täyttämään joulu sinulle, rakas ystävä!

Outi-pappi

TOIMITETTIIN VAALIT

Seurakuntamme vanhin jäsen 100-vuotias Hilja Äikää saapui varsinaisena vaalipäivänä jo aamulla jumalanpalvelukseen ja antoi äänensä ensimmäisten äänestäjien joukossa. Hänestä me kaikki nuoremmat voimme ottaa mallia.

Joka neljäs vuosi toimitetaan seurakuntavaalit, jossa valitaan kirkkovaltuustoon seurakunnan ylittä päätösvaltaa käyttävät henkilöt. Kirkkovaltuuston henkilömäärä määräytyy seurakunnan koon mukaan. Valtuuston puheenjohtajana toimii maallikko, kirkkoherra on kirkkoneuvoston puheenjohtaja. Koska Tarvasjoki on pieni seurakunta, meille riittää 15-henkinen valtuusto.

Seurakunnissa toimitettiin vaalit tänä syksynä. Marraskuun ensimmäisellä viikolla oli mahdollisuus äänestää ennakkoon tai pyytää kotiäänestystä. Tarvasjoella noin 15 prosenttia äänesti ennakkoon. Kirkkoherranvirastossa kävi melkoinen vilse koko viikon ajan. Itse vaali toimitettiin marraskuun toisena sunnuntaina, niin kuin vaalijärjestys edellyttää. Isänpäivä on siis perinteinen vaalipäivä! Monet osallistuivat jo aamulla toimitettuun jumalanpalvelukseen ja kävivät heti sen jälkeen vaaliuurnalle. Vaalijärjestyksen mukaan vaali tuleekin aloittaa jumalanpalveluksen jälkeen ja varsinaisena äänestyspaikkana toimii seurakunnan kirkko.

Näissä vaaleissa saivat 16 vuotta täyttäneet äänestää ensi kertaa Suomen historiassa. Tarvasjoella 15 prosenttia 16- ja 17-vuotiaista käytti äänioikeuttaan. Kaiken kaikkiaan seurakuntamme äänestysintona nousi 33,1 prosenttiin, jossa oli parin prosentin nousu viime vaaleihin nähden. Kuluneen syksyn aikana kirkko on ollut esillä mediassa poikkeuksellisen paljon ja varmaan jokainen tietää syyn; television homoilta. Monet ovat sen myötä jättäneet kirkon, mutta monet ovat myös aktivoituneet ja halunneet osoittaa, että kirkko on tärkeä vai-

kuttaja ihmisten elämässä. Uskolla on väliä! Seurakuntavaalien äänestystulos nousi 17 prosenttiin koko Suomessa. Tarvasjoki pärjäsi valtakunnallisesti omalla äänestysprosentillaan mainiosti; olimme arkkhiippakunnassa kolmanneksi aktiivisin seurakunta; edellä Kiikoinen 46,9 prosentillaan ja Taivassalo 41,8 prosentillaan. Koko Suomessa äänestimme 15 parhaiten.

Kiitos kaikille äänestäjille!

Vaalitoimittaminen on melkoinen projekti, vaalilautakunta kokoontui ensimmäisen kerran jo toukokuussa. lautakunnan työ on tarkkuutta vaativa, kirkon vaalijärjestystä ja kirkkolakia on tuosta luettava ja kaiken on tapahduttava lakien ja pykälien mukaan ajallaan. Itse kuulun vaalilautakuntaan virkani puolesta ja siksi lausunkin nöyrimmät kiitokset kaikille vaalilautakunnan jäsenille, jotka voimiaan säästämättä hoitivat työnsä moitteettomasti!

Seuraavat neljä vuotta Tarvasjoen seurakunnan asioista päättävät: Hallanheimo Minna (uusi), Heikkilä Martti, Isotalo Merja (uusi), Laakso Merja, Lehtonen Sisko (uusi), Matikainen Piia (uusi), Mäkinen Minna, Mäkitalo Matti, Penttilä Tuula Anneli, Raitis Mikko (uusi), Rauhala Minna, Seppä Hannu (uusi), Tapani Mika, Tenhunen Pertti (uusi) ja Vainio Maija.

Kiitos kaikille ehdokkaille! Onnea valituille ja siunausta tehtäväänne!

Outi-pappi

JOULUNAJAN TILAISUUDET TARVASJOEN KIRKOSSA

24.12. KLO 15	AATTOHARTAUUS
24.12. KLO 22	JOULUYÖN MESSU
25.12. KLO 8	JOULUAAMUN SANAJUMALANPALVELUS
26.12. KLO 18	TAPANINPÄIVÄN MUSIIKILLINEN ILTAKIRKKO
1.1.2011 KLO 10	UUDENVUODENPÄIVÄN MESSU
2.1. KLO 10	SANAJUMALANPALVELUS
6.1. KLO 10	LOPPIAISEN MESSU JA KAUNEIMMAT JOULULAULUT VIELÄ KERRAN SRK-TALOLLA

Kohtaaminen

*Isä,
lapsesi on tänään
rauhaton.
Eteesi sellaisena käyn.
Tiedän, että sulle näyn.
Katso rauhatonta lastasi.

Luotas lähtee
rauhan saanut ihminen,
vapaana, iloiten.*

Elävä vesi

*Taivaalla kiitoksen korkea kaari,
suurten virtojen valtava voima,
rannat lasten ja lintujen uida.

Suo minun löytää se kirkas lähde
jonka äärellä sammuu elämän jano
ja aukenee kukka rakkauten.*

Alli Koskiranta

NUORISOTYÖN KUULUMISIA SEURAKUNNASSA

Kymppisynttäreitä... konsertteja... elokuvailtaa... nuorten kynttiläkirkkoja... kerhopäiviä ja paljon muuta, eli seurakuntamme nuorisotyön tapahtumia vuoden aikana

Seurakuntamme nuorisotyö jaetaan rippikouluun ja varsinaiseen nuorisotyöhön. **Nykyrippikoulu** kestää ajallisesti puoli vuotta, alkaen hyvissä ajoin ennen joulua. Kokouksia on noin kerran kuukaudessa opetuslautaiden ja erilaisten konserttien sekä muiden tapahtumien merkeissä. Koska Tarvasjoella on vain yksi rippikoulu vuotta kohden, on rippikoululaisten kanssa mahdollista toteuttaa monipuolisia opetustapoja. Yksi tällainen tapa on palveluvuoro kirkossa jumalanpalveluksen yhteydessä. Palveluvuorossa oleva nuori pääsee valmistamaan suntion kanssa kirkkotilaa JP:ta varten. Halutessaan nuori voi jopa soittaa käsin kirkonkelloja. Kellojen käsinsoittomahdollisuus on seurakunnissa nykyään melko harvinaista ja siksi on hienoa että se ja palveluvuoro ovat vielä mahdollista toteuttaa meillä. Rippikoulua on viime vuosina käynyt noin 20-27 nuorta vuosittain. Rippikouluun kuuluu lisäksi tieteenkin leirijakso sekä kesällä että myös keväällä ja konfirmaatio.

Isoskoulutus kulkee syksystä kevääseen rippikoulun ohella. Isoskoulutukseen on vuosittain ilmoittautunut paljon nuoria. Tänäkin syksynä yli 20 innokasta nuorta on osallistunut isoskoulutusiltoihin ja leiriviikonloppuun seurakuntatalolla. Mukana on sekä ensimmäisen että toisen vuoden isosia. Yhteistyö naapurimme Auran kanssa mahdollistaa isoskoulutuksessa sekä muussa nuorisotyössä monipuolisen tarjonnan seurakuntamme nuorille. Keväällä kolmen päivän isosleiri sekä monet retket toteutuvat edullisemmin yhteistyötä tehden. Yhteistyön etuina on myös se, että nuoret tapaavat muidenkin paikkakuntien nuoria ja

oppivat toimimaan yhdessä heidän kanssaan. Toisen työntekijän tai vapaaehtoisen aikuisen läsnäolo on myös esim. leireillä ja retkillä välttämätön turvallisuuden takia. Tänä toimintakautena yhteistyötä tehdään isoskoulutuksessa myös Marttilan kanssa. Isosten kanssa tehdään myös retki vuosittain Kansan Raamattuseuran ja paikallisseurakunnan järjestämään Isosseikkailuun, joka ensi vuonna pidetään Vihdissä. Päivän aikana nuoret kuulevat musiikkia ja

saavat opetusta erilaisista isosen tehtävistä.

Varsinaiseen nuorisotyöhön kuuluvat vuosittain erilaiset retket, kymppisynttärät, elokuvaretki, kerholauantai, kerhonojajien koulutuspäivä, lasten puuhaleiri ja vuorovuosin polkupyöräretki sekä tulevana vuonna kerran kuudessa vuodessa järjestettävä valtakunnallinen suurleiri. **Kymppisynttäreille** kutsutaan lokakuussa sinä vuonna 10 vuotta täyttävät

UUSI SUNTIOMME RIITTA

*Suntio Riitta Aaltonen.
Kuva Ari Aaltonen.*

Syyskuun alusta Leena Tammisen saappaisiin astui Riitta Aaltonen, kun hänet valittiin seurakuntamme uudeksi suntioksi. Vaikka Riitta onkin jo monelle tuttu, ajattelimme perinteiseen tapaan tehdä haastattelun uudesta työntekijästä tähän lehteen.

Kerro itsestäsi:

-Olen Pöytyältä kotoisin, mutta olen asunut Tarvasjoella jo 20 vuotta ja tunnen, että olen tänne kotiutunut. Miehelläni on metallialan yritys ja perheeseemme kuuluu kaksi poikaa.

Mitä elämäsi matkalle on mahtunut työsaralla tähän mennessä?

- Olen aina seissyt jalat syvällä mullassa. Olen kotoisin maatalosta ja aiemmat työni ovat olleet maatalouteen liittyviä. Tarvasjoen seurakuntaan tutustuin alun perin kirkkokuoron kautta. Toimin myös pyhäkoulunopettajana

ja sieltä tie kulki päiväkerhonkin puolelle. Ja sieltä sitten hautausmaalle töihin. Innostuinkin alasta niin paljon, että hakeuduin Turun Kristillisen Opiston suntiokoulutukseen oppisopimuksella ja valmistuin sieltä 2008 suntioksi.

Suntion työ tuntui omalta alalta hautausmaakokemuksieni jälkeen. Pienen seurakunnan etu on, että pääsee tutustumaan kaikkiin erilaisiin töihin: on työtä kirkossa, seurakuntatalolla, hautausmaalla, siivousta, tarjoilujen laitoja ym.

Mitkä ovat ilon aiheita työssäsi?

- Kaikki se ihmisten kohtaaminen ja palveleminen eri elämän tilanteissa, iloisissa ja surullisissa. Se on tärkein syy tähän työhön.

Mitä Tarvasjoen kirkko sinulle merkitsee?

-Töitä tehdessä siitä on tullut kotikirkkoni. Se on vanha ja arvokas ja haluan pitää siitä huolta.

Olisiko jotain toiveita meille seurakuntalaisille?

-Hautausmaalla on nyt ajankohtaista kynttilät ja niiden lajittelu. Kahdessa pisteessä sijaitsee roskalaatikot, joista löytyy eri astiat metalli-, lasi- ja kaatopaikkajätteelle. Toivon että muovisista kynttilöistä metallihattu irroitetaan ja laitetaan metallijätteeseen ja kynttiläosa kaatopaikkajätteeseen. Lasikynttilöille tehdään samoin.

Aina voi tulla juttelemaan tai soittaa, jos on jotain hautausmaahan liittyvää kysyttävää.

Kiitos haastattelusta, toivomme intoa ja siunausta työhön Tarvasjoella!

Haastattelijana
Minna Mäkinen

paikkakuntamme lapset. Nämä lähellä päivämäärää 10.10. pidettävät synttärät kokoavat miltei kaikki 10-vuotiaat yhteen. Aluksi kokoonnumme kirkkoon hartaushetkeen. Kun hartaus on ohi ja jokainen lapsi on alttarilla saanut siunauksen, on aika siirtyä seurakuntatalolle puuharastien ja täytekakun pariin. Menoa riittää, kun monet kymmenet lapset touhuavat ja illan päätteeksi valmistavat itselleen oman synttärilahjan.

Elokuvaretki pidetään perinteisesti Pyhäinpäivän aattona ja tämäkin tilaisuus mahdollistuu nuorisotyöntekijöiden rovastikunnallisen yhteistyön johdosta. Kohderyhmänä on erityisesti 10-14-vuotiaat, joita halutaan kutsua seurakunnan toimintaan mukaan ja mahdollisesti pois esim. kadulta iltaa viettämästä. Illan alussa yhteinen laulu- ja leikkihetki Paimion srk-talolla kokoa yli 100 nuorta eri kunnista. Yhdessä jonossa ryhmä siirtyy loppuillaksi Paimion elokuvateatteriin ajankohtaisen elokuvan pariin. Pieni seurakunta hyötyy paitsi yhteistyöstä naapuriseurakuntien kanssa, myös rovastikunnallisesta yhteistyöstä. Näin voidaan tarjota monipuolisesti erilaisia tapahtumia nuorille ja usein melko edullisesti. Elokuvailan hinta oli matkoineen ja elokuvalippuineen tänäkin vuonna vain 4€/lapsi.

Joka kolmas vuosi järjestettävä polkupyöräretki vie rovastikunnan nuoret polkemaan Ahvenanmaan maisemiin. Ensi kesänä on vuorossa suurleiri "SYKE" Partaharjulla. Tämä on jännittävä mahdollisuus osallistua tuhansien muiden kanssa leirille. Suurleirillä eläminen ja yöpyminen sekä kaikki leiriaktiviteetit ovat kokemuksen arvoisia elämyksiä. Joka vuosi toteutetaan lasten puuhaleiri yhdessä kunnan ja naapurimme Auran kanssa. Leirin, kuten kymppisynttärin ja monien muiden tilaisuuksien, toteutuksessa ovat isokset sekä kasvatus-työn johtokunnan jäsenet olennaisessa osassa. Johtokunnan jäsenet järjestävät lisäksi kaksi

kesäkahvilaa ja joulun alla pitävät myyjäisissä myyntipöytää yhdessä lastenohjaajan kanssa. Näin kerätään varoja monipuolisen toimintamme toteuttamiseen.

Kerholauantai kokoaa kerran kuukaudessa eskari-ikäisiä ja 1-6-luokkalaista lapsia seurakuntatalon yläkertaan askartelemaan, leipomaan, leikkimään, laulamaan ja hiljentymään hartauteen. Toimintaa on ollut pyörittämässä monia innostuneita 9-luokkalaista tai sitä vanhempia tyttöjä. Aikaisempina vuosina on todettu, ettei viikottaisiin kerhoihin riitä osallistujia. Toimintatavaksi onkin muotoutunut kerran kuussa neljä tuntia kestävä kerho. Tämä kerhotapa on koonnut mm. tänä syksynä liki kaksikymmentä 1-4-luokkalaista lasta. Kerhonojajaajat, joita tänä vuonna on ollut kuusi nuorta, pääsevät vuosittain hiippakunnallisille kerhonojajaapäiville tapaamaan muita ohjaajia ja saamaan lisävinkkejä kerhon pitoon. Helmikuussa suuntaamme näissä merkeissä Paimioon.

Bussi vie ja tuo meidänkin nuoria ympäri hiippakuntaa. Yhteisesti auralaisten kanssa matkaamme ensi vuonna mm. alkuvuodesta Lietoon nuorten gospel-konserttiin, syksyllä Köyliön konserttiin ja marraskuussa Turkuun valtakunnalliseen Maata Näkyvissä -tapahtumaan. Nuorille järjestetään rovastikunnallisesti kaksi kertaa vuodessa nuorten **kynttiläkirkko**, joka kokoaa rippikoulun käyneitä nuoria rovastikunnan alueelta vuorotellen eri seurakuntiin. Hiljaisella viikolla suuntaamme Lietoon, mutta ensi vuoden joulun alla ei meidän tarvitse lähteä minnekään. Silloin me toimimme nimittäin järjestäjinä, kun toista sataa nuorta kokoontuu kotikirkkoamme Tarvasjoelle.

Nuoria siis kutsutaan seurakuntaan ja heitä tavataan monissa tilanteissa pitkin vuotta. Yhtenä ilonaiheenamme on hyvä yhteistyö koulun kanssa. **Koululaiset** kokoontuvat koulun aloituksen ja päätöksen yhteydessä kirkkoon, kuten myös joulun alla ja usein pääsiäisenä. Pappi, kanttori ja nuorisotyöntekijä vuorotelevat koulun aamunavausten pidossa. Seurakunnalla on aamunavausvuoro joka toinen viikko. Näinä viikkoina käyneitä kouluun tulee yhteensä kolme, kun koululaiset kokoontuvat ruokasaliin kolmessa eri ryhmässä. Nuorisotyöntekijä on lisäksi koululla joka toinen viikko pari tuntia paikalla vastaamassa esim. rippikoululaisten moninaiisiin kysymyksiin. Varsinaisia nuorteniltoja ei seurakunnassamme tällä hetkellä ole. Niitä voisi taas nyt jonkun vuoden tauon jälkeen kokeilla. Ne ovat jääneet tauolle liian vähäisen osallistujamäärän takia ja tilalle ovat tulleet erilaiset retket. Tulevalle keväälle on suunnitteilla 7-luokkalaisten omia iltoja kerran kuussa. Illoissa on mahdollisuus tutustua etukäteen vuoden kuluttua aloittavaan rippikouluryhmään.

Työntekijän näkökulmasta on nuorisotyö haastava ja uusi työmuoto, mihin on ollut pakko paneutua viran tuoman tehtäväkuvan vuoksi. Onneksi niin. Ihmisen on mahdollista oppia uusia asioita ja on mahdollista, että hän tykää ja jopa innostuu asioista, mitkä aikaisemmin ovat olleet vieraita ja pelottavia. Tämän olen saanut todeta opitellessani nuorisotyötä ja tutustuessani näihin hienoihin ja fiksuihin lapsiin ja nuoriin seurakunnassamme. Jaettu ilo on kaksinkertainen ilo ja siksi esitäänkin tässä avoimen kutsun kaikille, joita kiinnostaa tutustua tarkemmin seurakuntamme nuorisotyöhön: Olet tervetullut kanssani esim. retkelle tai leirille mukaan toteamaan, mitä nuorten kanssa seurakunnassamme puuhataan. Itse asiassa Sinua tarvitaan, sillä ylimääräinen aikuinen silmäpari on aina paikallaan esim. tulevina keväinä hiljaisen viikon nuorten kynttiläkirkkoretkeillä, jonne rippikoululaisten lisäksi lähtee joukko isoskoulutettavia. Tule mukaan: laita sähköpostia, soita tai tule juttelemaan, keskustelen mielelläni kanssasi.

Taru Sahla

Edellisissä kirjoituksissani olen kertonut Euran kylän mäen talojen historiasta. Nyt kerron Sepän tilan vaiheista. Ainoana vielä toimivana Seppä seisoo mäen itäisellä reunalla. Siinä se on seisonut vuosisatoja, sillä suuren kyläpalon 1857 jälkeen talo rakennettiin vanhalle kivi- ja jalalle.

1920-luvun alkupuolella kivijalkaa korjattiin ja uusittiin. Työn suoritti rakennusmestari Laaksonen ensimmäisenä urakkanaan mestariksi valmistuttuaan. Laaksonen liittyi Sepän historiaan hieman enemmänkin. Kun hänellä urakat tuntuivat etenevän hyvin, hän päätti rakentaa oman talon. Hän sai ostaa kunnan omistaman Santaajan torpan, joka sijaitsi siinä Perkontien alussa, missä nyt asuvat Ulla ja Kaino Yrjänen. Torpan viimeiset asukkaat olivat nuohooja Kalle Wahlsten perheineen sekä Lauri Vahva perheineen, siis Väinö Vahvan isä. Kun asukkaat saatiin sijoitettua muualle, Laaksonen pääsi rakentamaan. Vain pari kolme vuotta Laaksonen ehti nauttia uudesta talostaan, kun tuli rahoitusvaikeuksia. Takuumiehinä olivat seppämestari Johan Sipilä sekä Euran Sepän isäntä Hannes Seppä. Kiinteistö jäi Hanneksen haltuun. Ostaja löytyi melko pian, ja näin autoilija Lauri Maunulasta tuli 1931 kyseisen talon omistaja. Silloin, kun Hämeen Härkätie vielä kiemurteli nykyisen paolaseman, Maunulan talon ja Lentosen editse pitkin metsänreunaa, oli Santaajassa hevosten juottopaikka. Tauon aikana kuskit kävivät ison kiven takana keventämässä lastiaan. Tuohutneena Ullan äiti oli tokaissut, että paremmin Santaajan nimi voisi olla ”Pissaoja”.

Sepän synnystä 1900-luvulle

Ehkä 1300-luku on lähellä sitä aikaa, jolloin uudisraivaajat aloittivat Tarvasjoen alueella. Vielä kun tiedetään, miten vanha Hämeen Härkätie kiersi kylämäen kautta, on selvää että Tarvasjoen ja Paimionjoen välinen niemeke on ollut haluttu paikka asuttaa. Olivathan jokiuomat tärkeitä kulkureittejä huonon tiestön rinnalla sekä kalan ja turkisten antaja (saukko, majava, vesikko). Kyseisen kannas muodostaa aivan kuin nenän eli niemennokan. Niemennipuksi sitä nyt kutsutaan. Tässä olisi oiva ajatus, että ensimmäinen talo kylän mäellä olisi ollut Nokan talo. Vuodelta 1511 löytyy asiakirjoista ensimmäinen maininta Nokan talosta, kun muiden ensimmäiset tiedot ovat vuodelta 1540.

Jossakin vaiheessa mäelle saapui seppä, joka sen ajan ammasteista oli hyvin korkealle arvoitettu. Tuliko hän vaikkapa vävyksi Nokalle? Eikä aikaakaan, kun arvostettu vävy ja tytär saivat oman maa-alueen raivattavakseen. Näin minä leikin ajatuksella, josta olisi seurauksena talo nimeltä Euran Seppä.

Ensimmäinen tiedossa oleva Sepän isäntä on ollut Heikki Maununpoika 1540 – 1563, sitten hänen poikansa Niilo 1564 – 1597, ja hänen jälkeensä Esko Niilonpoika 1598 – 1631. Seuraava isäntä oli Esko Eskonpoika 1631 – 1640. Tässä kohdassa tapahtui seuraavaa: Esko Eskonpoika ja vaimo Maalin Tuomontytär ostivat Nokan ratsutilan turkulaiselta porvari David Moss’in leskeltä 1640. Näin Sepän Esko alkoi isännöidä Nokan tilaa. (Tämän jälkeen Nokka toimi täysin itsenäisenä tilana aina vuoteen 1897, jolloin tila myytiin Euran Sepälle. Nokan myyntitilanteesta olen kirjoittanut aikaisemmassa osiossa.) Sepän isännöisyys jäi Eskon veljelle ratsumies Yrjölle 1640 – 1642. Vuonna 1642 Eskon tytär Kaarina avioitui Jaakko Matinpojan kanssa, ja he isännöivät Seppää vuoteen 1679 asti.

Näin edettiin sukupolvesta toiseen, kunnes 1789 silloisen isännän Pekka Matinpoika Samströmin kuoltua leskiemäntä Vappu Yrjöntytär Marttilan Prunkilan Prunkilta ja hänen poikansa Antti ja Simo jatkoivat isännöityä. Heti 1790-luvun alkupuolella pojat jakoivat Sepän kahtia. Antti Pekanpoika hoiteli kantatila. Simo Pekanpoika isännöi uutta tilaa eli Euran Simolaa. Simolan rakennukset sijaitsivat kylämäen pohjoisreunalla Kylä-Knaapin ja Sepän talojen alapuolella. Suuren kyläpalon jälkeen Simolan perhe muutti asumaan Tie-Knaapille siksi kunnes uudet rakennukset valmistuivat kauas

Euran kylän mäeltä

Sepän talo Euran kylän mäellä vanhan navetan aikaan. Kuva Hannu Seppä.

muista, sittemmin rakennettua meijeriä vastaapäätä, missä Simolan tila vieläkin on.

Tultiin nykyaikaan

Seppää isännöi kyläpalon aikoina Heikki Juho Matinpoika 1856 – 1892. Hän oli avioitunut Mäntään Junnilan tyttären Fredrika Jaakontyttären kanssa 1853. Heidän vanhin poikansa Heikki Juho Heikinpoika s. 1854 avioitui 1890 Paimion Iltulan Alastuvan tyttären Amanda Gustava Kustaantyttären s. 1864 kanssa. Heikki isännöi 1892 – 1919. Lapsia Heikille ja Amandalle syntyi viisi, ja heitä pitäjän vanhempi väki vielä muistaa. Syntyi Johan (Hannes) Nikanor 1891, Väinö Hilarius 1895 ja Arvo Aleksanteri 1898. Arvo kuoli 17 vuoden ikäisenä. Rauha Alina syntyi 1901. Hän jäi asumaan taloon, avioitui koskelaisen Arvo Haapasen kanssa, ja kumpikin teki töitä Sepällä. Arvo renkinä ja Rauha taloustöissä. Heille syntyi tytär Linnea Marjatta 1925. Rauha ja Arvo saivat myös oman maapaikan, joka lohkaistiin Laurilan tilasta. Hirsikehikko ehti nousta melko tarkoin siihen, missä nyt on Niko Anteroisen paikka. Kuitenkin Rauha ja Arvo totesivat, ettei heistä olekaan maanviljelijöiksi, ja he muuttivat 1931 Kaarinaan. Hirsikehikon osti seppämestari Johan Sipilä ja siirsi sen omalle tontilleen tiilitehtaaksi. Heikin ja Amandan viides lapsi Urho Rikhard kuoli parin vuoden ikäisenä 1905. Samana vuonna kuoli Amanda.

Hannes oli vanhimpana lapsena suuri apu niin nuorempien sisarustensa kuin sairaan Fredrikammansa hoitajana. Mamma asusti omassa mökissään talon pihapiirissä. Näistä Hannes on itse kertonut. Fredrika kuoli 1913.

Vuonna 1907 hääkellot soivat Heikki-isännälle uudelleen. Uusi emäntä oli Elsa Wilhelmiina Juhontytär Sipilä, s. 1884 Marttilan Simalan Sipilillä. Heikille ja Elsale syntyi Euran Sepällä vielä yksi poika, Viljo Valio 1909.

Heikki luovutti isännöityä 1919 Hannes Sepälle. Samassa yhteydessä Väinö-veljelle erotettiin oma tila, Laurila, kokonaispinta-alaltaan 91 hehtaaria. Samalla Heikki erotti uudelle perheelleen noin 31 hehtaarin maa-alueen ja rakensi Seppälän talon meijeriä vastapäätä olevalle mäelle. Laurila ja Seppälä muodostuivat osittain entisen Nokan tilan maista.

Heikki ja Elsa Seppä aloittivat Seppälän talossa kestiekvarin pitämisen. Vieraskyydit Heikki hoiteli hevosella. Kerrotaan, että yhtenä talvena pienessä myötätuulisessa olotilassa Heikki pallellutti sormensa niin pahasti, että ne jouduttiin amputoimaan. Viljo jatkoi kyydityksiä, mutta tultuaan riittävään ikään hän osti kantti kertaa kantti -Letukan 1920-luvun puolivälin seudulla. Nyt Majatalon Viljo, kuten häntä myös kutsuttiin, hoiteli vierasajot autolla. Tietojeni mukaan myös polkupyörämonttööri Jussi Laaksonen suoritti kyytejä Essex Super Six autollaan. Pirsiluppaa ei kumpikaan safööri viitsinyt hakea, sillä se olisi tuonut velvollisuuksia.

Viljo Seppä avioitui 1935 Toini Sylvia Kyllikki Virtasen kanssa. Syntyivät lapset Arja Iris Anneli 1936, Ainikki Kaarina 1939 sekä Heikki Juhani 1951.

Laurilan isäntä Väinö avioitui 1927 Katri Amanda Kaukosen kanssa, josta liitosta lapset Raija Annikki 1930, joka kuoli aivan pienenä,

sekä Aatos Väinämö 1940.

Kylän mäellä Hannes nautti poikamieselämästä hyvien kaverien kanssa. Heitä olivat minun tietojeni mukaan ainakin automonttööri Eino Hellström ja polkupyörämonttööri Jussi Laaksonen. Kun Sepän vihreä John Deere piikkipyörätraktorin sylinteriputket piti vaihtaa, niin työn suoritti Hellströmin Eino. Vaihdetut vanhat putket ovat vieläkin tallella. Nuorisoseuratoiminnassa Hannes oli myös innokkaasti mukana. Muistan kuinka itsekin pääsin äidin mukana katsomaan näytelmää jossa Hannes esitti pääroolia, ja kivaa oli. Vuosina 1921 ja 1932 vietettiin Varsinais-Suomen nuorisoseurojen kesäjuhla Knaapin kosken alapuolella luonnon muovaamassa amfiteatterissa. Näissä järjestelyissä myös Hannes Seppä oli vahvasti mukana. Kunnalliset ja yhteiset asiat olivat myös Hannesta kiinnostavia.

Hanneksen talossa hoiteli sisäkön hommia vuoteen 1931 saakka Rauha-sisar, joka siis muutti perheineen Kaarinaan. Hänen jälkeensä sisäköksi tuli Tiaisen Helmi. Helmi muutti Sepälle 1931 Saaren pitäjältä 23 vuoden ikäisenä neitona. Vuodet 1935-36 hän oli Kirkonkylän Isotalossa, josta palasi Sepälle.

Tarinaa liittyy Nokan torppa Niemelä

Niemelää tuli 1917 viljelemään Halikosta Maurits Ferdinand Lindholm (Niemelän pappa), s. 1871 Paimiossa, sekä vaimo Edla Maria s. Vigelius Perttelistä. Heillä oli 3 tytärtä ja 5 poikaa. Sepän ja Lindholmien välillä oli sukulaissuhde: Hannes ja Niemelän pappa olivat kolmannet serkut, ns. sirpaleserkut.

Kolmas Lindholmien lapsista, Nestor Nikolai s. 1902, oli monitaituri, joka osasi mitä vain. Millaisella menestyksellä, sitä en tiedä. Ainakin ”Abessinian”, jossa Hannu ja Leena Seppä nykyisin asuvat, kaakeliuunit ovat Nikolain muuraamat. Jossain vaiheessa Nikolai työskenteli Sepällä ja tutustui ja ihastui Helmi Tiaiseen. Kerrotaan, että Helmi vei Nikolaille lypsylle mennessään Sepältä näpistämäänsä ruokaa. Oliko Nikolai välillä rahaton, vai oliko se vain rakkautta! Helmi laittoi paketin Euran kylätien notkelmassa siltarummun sisään, ja hetken päästä Nikolai nouti sen. Nikolain ja Helmin hääkellot soivat 1940. Samana vuonna he muuttivat Paimioon viljelemään Iso-Preitilän Savionperän lohkotilaa.

Lindholmien pojista Kaarlo ja Nikolai säilyttivät alkuperäisen sukunimensä, muut pojat sekä isä ottivat 1935 nimekseen Leimala.

Veljeksistä Leimalan Felix tunnettiin hyvänä hiihtäjänä. Hänestä tuli poliisi, ja hän oli aluksi ”lentävänä” Turussa. Sitten Porissa hän joutui tapaturmaan ja vammautui loppuiksi. Nuorin veli, Armas, oli pienikokoinen nuorukainen, joka ilman kulkuvälinettä juoksi Jokilan (Vaiste) Osmon polkupyörän perässä pitkin kylää. Siksi ihmiset nimittivät häntä ”Sefferiksi”. Armas kehitti itselleen morsiameksi ja vaimoksi oikein kauniin tytön, joka oli Turussa Kjisikillä kangasmyyjänä. Urpo Kännö muisteli, kuinka he olivat kolmisin, hän, Osmo ja Armas, Litoissa tansseissa. Urpolla oli silloin ensimmäinen henkilöautonsa, kanttiletukka, eikä Urpo ikinä

tanssinut askeltakaan. Tansseissa oli myös Armasen morsian, jota Osmo yritti oikein urakalla iskeä koko illan, mutta tyttö oli lujana.

Leimalat myivät Niemelän 1937 huutokaupalla. Ostaja oli Akseli Reini. Rakennukset olivat maahan kaatuvia rötisköitä, ja Akseli joutui rakentamaan kaiken uusiksi. Leimalat muuttivat Kaarinaan (Nummenmäelle) Savustamonkadulle. Urpo Kännö kertoi asustaneensa sen omakotitalon yläkerrassa talvisodan aikaan ollessaan puutavaraliikkeen autonkuljettajana.

Sivuhuypy linja-autoiluun

Tässä välissä haluan kertoa tapauksesta ”linjuriauto”, joka hetken sivusi Sepän sukua. Aarne Lehtonen, joka asusteli Karinaisten kirkon lähellä, hankki linja-auton ja liikkoi sillä Tarvasjoen kautta Turkuun. Lehtosen homma kuitenkin päättyi juopotteluun ja kaiki pahaan ojaan-ajoon. Yrityksen osti noin v. 1928-29 Kustaa Salminen. Hän hoiti linjaa Tarvasjoelta Paimion kautta Turkuun hyvin ja asiallisesti. Kustaan autolla oli tallipaikka siinä, missä on Sipilän paja. Kustaa kuitenkin meni sähkölaitoksen kooneenkäyttäjäksi, ja auton osti nyt Urho Frantti Suurilasta. Taas oli ongelmana sen viinapullot. Aikataulu oli silloin sellainen, että auto meni aamulla Turkuun ja illansuussa tultiin takaisin. Kuljettajan piti viettää pitkä päivä jouten. Franttin auto oli parkissa torin kohdalla Kauppiaskadulla talon pihassa. Siinä vieressä torilla trokarit myivät lekkereitä ja ”varpusiaan”. Illalla lähdettiin kotiin tuiskeessa. Kuljettajan vieressä oli kaappi, ja tasaisella tiellä pullo pysyi pystyssä kaapin päälläkin. Siitä oli mukava ottaa pieniä siivuja. Niinhän siinä kävi, että ihmiset alkoivat pelätä, ja yhdellä reissulla auto kaatui ojaan Lentosen Jarkon nykyisen talon kohdalla. Kunnanisät, varsinkin opettaja Vastamäki, huolehtivat, ettei se mies enää saanut jatkaa. Viljo Seppä osti sitten kyseisen auton Urho Franttilta 1930-luvun alussa. Hän ajoi itse jonkin aikaa ja palkkasi sitten kuljettajaksi Kuuno Kanervan. Noin kolmen vuoden kuluttua Viljo myi auton Prunkilan Kylänpään pojalle, joka kohta kuoli umpisuolentulehdukseen. Silloin v. 1936 auton osti Aaro Lampola, ja siitä alkaa vallan toinen tarina eli Kyrön Linjan historia.

Hanneksen ja Rauhan Seppä

Hanneksella taloudenhoitajat vaihtuivat. Vuonna 1942 Hanneksen ollessa menossa niitypelloille pitkin pikkukujaa hän kohtasi Moision Atten (Atte Virtanen). Kuulumisissa selvisi, että Seppä oli taas ilman sisäköä. Atte tiesi, että sukulaistalosta, Simolasta, oli sisäkö lähdeksä pois. Miehet sopivat, että Atte puhuu kyseiselle henkilölle, Rauha Haavistolle, tästä avoimesta työpaikasta. Suullinen työ sopimus tehtiin myöhemmin samassa paikassa pikkukujalla Moision Atten ja Helmin toimiessa todistajina. Atte oli aiemmin kysynyt Rauhalta syytä Simolasta poislähtöön. Rauha oli sanonut, että töitä on kovin paljon. Tähän Atte oli sanonut, että ”Sepälää vast töitä joutur tekemään”.

Elettiin sota-aikaa, miehet rintamalla, ja naiset joutuivat tekemään raskaitakin töitä hyvin paljon.

Muistan, kun Hannes tuli usein meille illalla, otti minut polvelleen ja hyppyytti. Todellinen asia oli pyytää äitiäni töihin, milloin heinä- tai elopellolle, milloin tappuripäiville tai muihin töihin. Yksi erikoinen työ oli pel-lavan repiminen. Pellavat revittiin juurineen käsin, sidottiin pieniksi lyhteiksi ja asetettiin kuhilaiksi. Repiminen oli näppärä- ja vahvasormisten naisten työtä. Äidin työpäivinä, kun syötiin talon pöydässä, niin kyllä minä ja veljeni aina olimme mukana. Lauantaisin ruokana oli usein sallatti (rosolli). Kun mentiin pöytäan, Hannes tokaisi: ”Tuls nyt Eino kiuruust, tääl on tätä sun herkkuruokaas”. Oli niitäkin tapauksia, että sallattipäivänä Hannes lähetti sanantuojaan, vaikka äiti ei töissä ollutkaan. ”Tuliskos Eino meil syämään?”

Suhde Sepän ja meidän perheemme välillä oli hyvin lämmin ja leppoisa. Esimerkiksi saimme käyttää saunaa, jota meillä itsellä ei ollut. Vanhantalon saunankin sopi mennä. Jouluaaton vietimme aina Sepällä. Oli joku poikkeus, että aatto vietettiin vuorostaan meillä. Jo jouluaatona syödessä meillä lapsilla oli jännitys, koska tiesimme, että pian aterian jälkeen joulupukki tulee. Kun naisväki alkoi korjata astioita pöydästä, Hannes lähti ulos sanoen menevänsä talliin. Minä kyllä kyselin, että ”kuis niil hevosil näin myöhään ruokaa annetaan”. Sain vastauksen, että ”kun on joulu, niin hevosilki annetaan semmonen jouluruoka heiniä ja kuroi”. Ei aikaakaan, kun porstuassa kolisi, joulupukki sieltä tuli lahjasäkkinsä kanssa. Lahjoja ei sota-aikana paljon ollut, pääasiassa pehmeitä paketteja, naisväen kutomia vanttuuta, sukkaa, pipoja ja kaulaliinoja. Hetken päästä tuli Hanneskin tallista. Minä juoksin vastaan selittämään, että ”nyt se pukki sit jo kävi kon sää olit siel tallis käymäs, mut kyl se sulki jätti sentään pakeitin”. Yhtenä jouluna näyteltiin sama peli, kun palveluksessa ollut Martta Keitaanranta ryntäsi ulos käsilaukuineen, linja-autolle, kun sisko oli Turussa sairastunut. Pukki kävi, ja sitten linja-autosta myöhästynyt Martta palasi. Sinä jouluna sain kuivamustekynän. Se oli aivan ihmeellinen laite, ei tarvittu mustepulloa, sen kun vain kirjoitit ja piirtelit. Uutuus se oli opettaja Yrjö Aaltosellekin, joka koulussa esitteli kuivamustekynällä piirtämiään kuvia huoneistaan; että näin hän oli vedellyt viivalla varjostuksia.

Vuonna 1944 helmikuussa Hannes ja Rauha Tyne Maria Haavisto vihittiin, ystävyysseide oli vahvistunut siihen määrään.

Sotien jälkeen

Hannes ja Rauha eivät saaneet omaa lasta. He tekivät sellaisen päätöksen, että perilliseksi adoptoitiin Rauhan veljen poika, Hannu Haavisto. Vuosi oli 1948. Sepän seuraavalla isännällä, Hannulla, ja minulla oli paljon yhteisiä leikkejä ja touhuja.

Vuoden 1950 keväällä Sepän vanha navetta tuomittiin purettavaksi. Uusi rakennettiin tiilestä. Rakennussuunnitelma oli jo vanha asia, mutta sota tuli väliin, eikä mitään tarvikkeita saatu. Nyt autoilija Koskisen Kalevi-poika ajoi hiekkaa, sementtiä ja kalkkia. Tiilien teko alkoi, ja me pikkupojat olimme innolla seuraamassa. Minä kehuin rehvakkaana, että tiilentekijämies oli minun setäni, Armas Saurus Marttilasta.

Sepän talo vuodelta 1912. Vas. vanhaemäntä Fredrika Seppä (Heikki Sepän äiti), tuntematon poika, Arvo Seppä, isäntä Heikki Seppä, Väinö Seppä, Hannes Seppä, Heikin uusi vaimo Elsa Seppä vierellään poikansa Viljo Seppä sekä poikien sisko Rauha Seppä, kaksi palvelijaa. Kuva Hannu Seppä.

Kun navetan kattotiilet haettiin Paimiosta, sain olla kyydissä Lauri Maunulan autossa. Tiilet ladottiin lavalle pystyyn ja nojaamaan vähän eteenpäin. Kun tulimme sillalle ison mäen alla sähkötehtaan luona, Lauri pysäytti auton kokonaan ja laittoi ykkösvaihteen päälle. Näin vältettiin pahat nykäisyt, joita olisi helposti tullut ylämäessä vaihdettaessa. Lauri tarkkana automiehenä vei asiakkaalle ehjät tiilet. Ne rikkoutuivat siihen aikaan helposti, syynä oli sementin säännöstely.

Minä lähdin kylästä jo paljon ennen armeijaan menoa. Aloitin työt Turussa konepajalla. Armeijan jälkeen avoидуin, perheeseen syntyi 4 lasta, emmekä kovin usein päässeet käymään vanhempieni luona. Mutta kun kävimme, tein aina täyden kierroksen tervehtimässä naapureita. Hanneksen kanssa vietin varmaan eniten aikaa kuunnellen hänen mielenkiintoisia juttujaan. Olemme Hannun kanssa monesti jälkeen pahoitelleet, miksi emme ymmärtäneet silloin tallentaa noita tarinatuokioita.

Eräänä talvisen lauaintain iltana 1963 Hannu lähti kavereiden kanssa tansseihin Kuokan talolle. Haitari soi kaunista valssia, kiireesti vain pokkaamaan tyttöä tanssiin, eikä muuta kuin menoksi. Leena oli tytön nimi, askeleet tuntuivat sopivan yhteen ja juttukin luisti. Tansseja tuli sitten enemmänkin ja lopulta ne johtivat kihlaukseen. Hääkellot soivat 7.8.1965. Marja-Leena Salamäki, s. 1943, ja Hannu Tapani Seppä, s.

Sepän rappusilla kesällä 1946. Keskellä takana vanhaemäntä Elsa Seppä ja hänestä oikealla Hannes ja Rauha Seppä. Edessä tuleva isäntä Hannu Seppä. Kuva Hannu Seppä.

1941, sanoivat papille tuon tutun sanan, tahdon. Perhettä syntyi, ensiksi Kirsi-tytär 1966. Melko tarkkaan 57 vuotta oli ehtinyt kulua aikaa kun edellinen vauva oli syntynyt Sepän taloon (Viljo Seppä). Päivi tytär syntyi 1970 ja Juha-poika 1971. Samana vuonna Sepän tila siirtyi Hannu ja Leena Sepän omistukseen. Hannes ja Rauha muuttivat asumaan ostamaansa ”Abessiniaan”. Hanneksen isännöys kesti siis 52 vuotta tuosta ajasta tavallaan puuttuu yksi sukupolvi välis-

tä. Investointeja oli ollut tuolla alussa mainittu kivijalka remontti, uusi puimala rakennus sekä vilja-aitta ja uusi navetta 1950. Melkoinen määrä peltoja myös salaojitettiin. Nyt vuonna 1971 Hannulle ja Leenalle alkoi melkoinen urakka ja muutosten aika tilallaan. Navetta piti uusia sisältä ja koneistaa vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Saman käsittelyn tarvitsi myös asuinrakennus. Viljankuivaamo sekä asiallinen konehalli olivat ohjelmassa. Oli siinä työsarkaa aloittaville isännälle ja emännälle riittämiin.

2000-luvulle

Vuosi 1998 oli taas merkityksellinen, Sepällä oli alkamassa uusi jakso. Hannun ja Leenan poika Juha tapasi Tarvashovissa tanhuharjoituksissa jonkin verran tutun tytön Suurilasta. Illan kuluessa tutustuttiin paremmin ja päätettiin tavata Auran nuortentalolla tansseissa. Näin alkoivat Juhan ja Pauliinan yhteiset harrastukset. Kesällä pyörähdettiin Valasrannan paviljongilla ja Punkalaitumen Särkällä.

Juha Heikki Tapani Seppä, s. 1971, ja Pauliina Hanna Leena Mäenpää s. 1981, vihittiin 15.9.2001. Esikoinen Juho Evert Tapani syntyi 2002, pikkusisko Elli Leena Justiina 2005, sekä kuopuksena Aaro Konsta Nikanor 2007. Lasten syntymien välissä talossa tapahtui isännän vaihdos. Vuonna 2003 tila siirtyi Juhan ja Pauliinan omistukseen. Nyt vuorostaan Hannu ja Leena viettävät eläkepäiviä ”Abessiniaassa” harrastustensa parissa ja lastenlapsia hoidellessa.

Eläkekaika on antanut minulle ja Hannulle tilaisuuden tavata taas useammin muistelemaan menneitä aikoja. Seuraamme olemme saaneet Sakari Kännön, joka vaimonsa Marjukan kanssa palasi pitkältä työrupeamalta Lapista ja Vaasasta viettämään eläkepäiviä kotikonnuillaan. Sakari ja minä olemme myös vähäsen sukua keskenämme, juontaen tuolta Nokan ja Kylä-Knaapin talojen ajalta.

Viime kesänä minä ja Sepän siirtolaisperheen poika Esko Teräväinen Turusta sekä pikkuserkkuni Keijo Suomi Naantalista (asui meillä sota-aikana) saimme istuttaa muutaman tammen Sepän pihapiiriin lapsuutemme leikkipaikan muistoksi

Eino Johannes

Näissä muisteluissa minua ovat paljolti avustaneet Urpo Kännö, Tuure Sipilä, Ulla Yrjänän ja Hannu Seppä.

TARVAS-REHU

Sodan jälkeisen jälleenrakentamisen ja asutustoiminnan tasaantumisen jälkeen maatalous koki ennen näkemättömän tuotantotason nousun ja samalla ensimmäisen rajun rakennemuutoksen. Sen vaikuttavasti erityisesti nopea koneellistuminen, väkilannoitteiden ja kasvinsuojeluvälineiden käytön lisääntyminen, karjanjalostus, tehostunut maanmuokkaus ja salaojituksen lisääntyminen.

Säännöstelytalouden vähittäisen purkamisen jälkeen Tarvasjoellekin päästiin ostamaan 1940-luvun lopulla ensimmäisiä kumipyörillä varustettuja traktoreita ja jo heti 1950-luvun alkuvuosina tulivat ensimmäiset leikkuupuimurit. Koneellinen salaojitus lähti käyntiin vuonna 1951, kun Simo Tilkanen Karinaisten puolelta osti Whiten alustalle kootun kaivinkoneen ja aloitti salaojaputkien valmistuksen. Seuraavana vuonna aloitti Seppälän Tiili- ja Putkitechdas ja vuotta myöhemmin heille tuli ensimmäinen kaivinkone ja salaojankaivinkone.

Maatalouden koneellistuminen nopeutti ja helpotti kaikkia maataloustöitä, mutta erityisesti sadonkorjuuta. Samalla, kun koneet toivat töiden raskauteen helpotusta ja nopeutta, maatalouden työvoimatarve väheni nopeasti ja hevosten määrä aleni muutamassa vuodessa. Maataloudesta vapautui työntekijöitä uusiin ammatteihin pääasiassa kaupunkeihin, mutta myös maaseudun elinkeinoelämä monipuolistui ja uusia työpaik-

koja syntyi. Hevosten väheneminen vapautti rehunviljelyalaa, joka mahdollisti lypsykarjojen suurenemisen ja johti nopeasti ylituotantoon maidossa ja siitä jalostetussa voissa.

Tultaessa 1960-luvulle maataloudessa alkoi nopea erikoistuminen ja tuotantoyksiköt suurenivat erityisesti kana- ja sikatiloilla. Samalla yhä useampi luopui lypsykarjataloudesta ja rohkeimmat siirtyivät pelkäästään viljanviljelijöiksi. Jos oli vuosisadan alussa epäillen ryhdytty viljelemään heinää pelloilla, nyt pelättiin peltojen köyhtyvän ja humuskerroksen ohenevan jatkuvassa viljanviljelyssä ilman nurmien kasvatus kierrossa. Varsinkaan kuivalle heinälle ei löytynyt ostajia nautakarjojen ja hevosten vähetessä.

Samaan aikaan väkirehujen käyttö lisääntyi erikoistuvilla tiloilla ja rehutehtaiden myyntiluvut kasvoivat nopeasti. Yhä enemmän siirryttiin täysrehuihin, joiden seososaksi tuli varsinkin kanarehuissa koneellisesti kuivattu viherjauho, joka aluksi oli tuontitavaraa.

Viherjauhotehtaita syntyy

Ensimmäisenä viherjauhoa Suomessa ryhtyi valmistamaan kananrehujen tuotantoon Niilo Näsänen tehdas Piikkiön Linnunpäässä vuonna 1955 ja sen tuotantoa jatkoi Turun Munan tehdas Munkkilassa Paimiossa vuodesta 1962.

Varsinaisesti viljanviljelyyn siirtyneiden tilojen nurmien valmistamiseen viherjauhoksi ryhtyivät viljelijät Pöytyällä perustamalla vuoden 1965 alussa Viher-Rehu Oy:n, nykyisen Vihervakka-nimisen tehtaan. Heidän hankittua koneet ja rakennettua tehtaan tuotanto lähti käyntiin jo samana kesänä. Tämän tehtaan perustamisen moottorina ja osakkaana oli jo Simo Tilkanen, joka oli tutkinut viherjauhutuotantoa muissa yrityksissä. Tähän laitokseen otettiin 1.5.1965 alkaen harjoittelijaksi ja pian jo johtajaksi Juhani Kuukkala Tarvasjoelta.

Samaan aikaan muutamat Tarvasjoen ja Karinaisten isännät ryhtyivät suunnittelemaan omien nurmiensa jalostamiseksi viherjauhotehtaan perustamista myös Tarvasjoelle, koska viherjauholla tuntui olevat hyvä kysyntä ja raaka-ainetta oli riittävästi. Idean isänä ja eteenpäin viejänä oli taas aina uutta kokeileva ja peräänantamaton yrittäjä Simo Tilkanen, joka hankki tiedot tehtaan koneista, valmistusprosessista ja liiketoiminnasta.

Ajatus viherjauhotehtaan perustamisesta eteni niin nopeasti, että elokuussa 1965 päätettiin perustaa Tarvas-Rehu Oy –niminen osakeyhtiö ja aloitettiin osakemerkintä. Yhtiölle sattui niin onnekaasti, että samaan aikaan tuli myyntiin tehtaan paikaksi hyvin sopiva Tarvasjoen entinen kunnalliskoti Mikola Suurilasta, josta kunta oli luopumassa liittyttyään vuonna 1964 Karinaisten kanssa yhteiseen vanhainkotiin. Kunnallekin kauppa oli tärkeä, kun pääomien tarve oli suuri, sillä se rakensi parhailaan Suurilaan kan-

sakoulua palaneen koulun paikalle. Liittymisen jälkeen myös vanhainkoti vaati lisärakentamista ja samaan aikaan Tarvas-Hovi oli päätetty toteuttaa ja lääkäritaloa suunniteltiin.

Tarvas-Rehun hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Simo Tilkanen, varapuheenjohtajaksi Hannu Kotamäki ja jäseniksi Simo Heinonen, Olavi Knaapi, Kalevi Siikarla, Yrjö Tapani ja Pekka Vesamo. Vielä vuoden 1965 puolella tehtiin suunnitelmat tehtaasta, sen koneiden ostosta ja sijoituksesta, korjuukoneiden hankinnasta ja tuotteiden varastoinnista sekä myynnistä. Koneiden hankkimista varten hallitus matkusti Tanskaan, jossa se osti tehtaalle ruotsalaiselta kreivi Hamiltonilta USA:ssa valmistetut HEIL Co:n valmistaman kolmitierumpukuvurin. Kaupat vahvistettiin vielä vuoden 1965 puolella ja koneet saapuivat heti vuoden alussa asennettaviksi. Tuolloin myös 1.1.1966 tehtaan johtajana aloitti jo Pöytyällä oppia saanut Juhani Kuukkala. Talven aikana tehdas saatiin kuntoon ja sen koekäyttö voitiin käynnistää toukokuun lopulla.

Suuret odotukset – hyvät tulokset

Tarvas-Rehun osakkaiksi oli ryhtynyt noin 30 viljelijää ja samalla raaka-aineen toimittajaa. Korjuukoneeksi hankittiin itse kulkeva New Holland -ruohonkorjuukone, joka purki rehulavansa pelloille tuotuihin irtolavoihin. Viherjauholla oli kova kysyntä ja aluksi Turun Muna osti koko tuotannon. Tuon ajan kustannuseristä öljy oli

vielä halpaa, mutta sähkössä Lounais-Suomen Sähkö korotti teollisuustariffit niin korkeiksi, että tuli ratkaisevasti halvemmaksi hankkia ja käyttää omaa agrigaattia. Se saatiinkin sähköä tuottamaan heti tehtaan käynnistyessä.

Innostus ja mielenkiinto uutta tehdasta kohtaan oli alusta asti suuri ja se ratkaisi tyydyttävästi karjattomien tilojen nurmiviljelyongelmat. Se tarjosi työtä aluksi noin 12 työntekijälle ja alueen kuorma-autoyrittäjille. Valmis viherjauho säkitettiin ja suuressa paperisäkkien tarpeessa kaikki lähiseudun viljelijöiden käytöstä tulleet eheät säkit tehdas osti uusiokäyttöön.

Tehtaan tuotantokausi oli kuitenkin vain viitisen kuukautta ja seostenteon, pakkaamisen, koneiden huollon ja korjaamisten kanssa se pystyi antamaan vain osa-aikatyötä työväelle. Siksi mietittiin alusta asti löytyisikö muutakin kuivattavaa tuotetta. Sitä löytyikin jo vuoden 1968 lopulta alkaen, kun uuden alkoholilain nojalla keskiolut vapautettiin elintarvikekauppojen myyntiin ja oluen kulutus kasvoi nopeasti nelinkertaiseksi. Sen tähden olutteollisuuden jäte, mäski, lisääntyi tuotannon kasvaessa. Sen olivat karjanomistajat aikaisemmin osittain käyttäneet rehuksi tuoreena, mutta nyt ei löytynyt enää lisääntyvälle tuotannolle käyttäjiä. Märkänä se oli kaatopaikkojen ongelmajäte, mutta kuivattuna ravintorikas rehu.

Mäskin kuivatus vaati uudet koneet, joksi Tarvas-Rehu hankki Toma yksitierumpukivurin. Se soveltuvi hyvin myös viherrehun valmistukseen. Samalla valmis tuote pystyttiin briketöimään, mikä suuresti vähensi pölyhaittoja. Nyt tehdas saatiin toimimaan ympärivuotisesti. Mäskiä toimittivat aluksi Auran ja Pyynikin panimot, mutta myöhemmin muutkin. Rehu-tehtaat ostivat kaiken tuotannon ja kuljetusyrittäjille tuli runsaasti kuljetuksia.

Juhani Kuukkalan lähdettyä opiskelemaan syksyllä 1968 otti tehtaalta johtajan vastuun ensiksi Pekka Vesamo ja hänen jälkeensä Esko Suominen ja Hossi. Tehdas toimi täydellä teholla ja se pystyi lisäämään tuotantoa raaka-aineen tuottajana, vaikka korvaavaa teollisuutta koko ajan lisääntyi.

Farmoksen aika

Valmistuttuaan merkonomiksi Juhani Kuukkala toimi ensiksi LSO:ssa, mutta tuli sieltä Karinaisiin Tilkais Ky palvelukseen talvella 1972. Täällä Simo Tilkanen, joka aktiivisesti toimi myös Tarvas-Rehussa, suunnitteli uutta kuivatavaa tuotetta kasvaturpeesta. Turve kuivatettiin Tarvas-Rehussa ja puristettiin turvebriketiksi Tilkasissa siellä keksityllä laivanmoottorista konstruoidulla koneella. Hyvän tuotteen syntyminen vaati paljon kokeilua ja ammattitaitoa, mutta vähitellen se onnistui.

Tarvas-Rehun mäskin tuotannon osti Farnos Oy vähitellen kokonaan rehuseoksiinsa ja se oli kiinnostunut myös kasvaturpeen tuotannosta. Tehdas oli ostanut 1971 uudet Van der Broek kuivausrummut ja tehdasta oli laajennettu vähitellen kasvavaan tuotantoon sopivaksi. Farnos Oy kiinnostus Tarvas-Rehusta kasvoi ja se osti sen osakekannan 100%:sesti sekä Tilkas Ky toiminnot. Kun 1.10.1973 yritys lähti toimimaan Farnos Oy maatalousyhtymän Tarvas-tehtaana, tuli Juhani Kuukkala samana päivänä tehtaan johtajaksi.

Nyt koitti tehtaalta ja sen kasvaturvetuotannolle ennen näkemättömän tuotannon kasvun ja maailman markkinoiden aika. Farmoksen maatalousyhtymän vientijohtaja, puutarhaviiljelyyn erikoistunut agronomi Markus von Weissenberg, oli jo Tanskassa opiskellessaan keksinyt kasvaturpeen tärkeän merkityksen kasviviljelyn tuotannossa ja mahdollisuudet suomalaisen kasvaturpeen suurten varantojen jalostamiseen kansainväliseen käyttöön. Tuotannossa ja markkinoinnissa oli monta ongelmaa, joista tärkein oli ratkaista löysän ja keveän turpeen tiivistäminen sopivaan muotoon ja saada se sellaiseksi, että se kostuessa palaa alkuperäiseen massaansa. Von Weissenberg tuli keksineeksi turvebriketin, jossa puristamalla saatiin tiivistettyä 1/10 osaan, ja jonka säilyttäen imukykyä piti palautua alkuperäiseen muotoon. Hän haki keksinnölleen patenttia. Keksinnöllä oli vain yksi ongelma. Tuoreesta ja kosteasta turpeesta puristettu briketti ei kuvun

vunut ja tullut tarpeeksi imukykyiseksi.

Tanskassa von Weissenberg oli tavannut Simo Tilkanen ja saanut hänet innostumaan uuden puristuskoneen suunnitteluun ja valmistukseen. Samalla hän sai todeta, että Simo Tilkanen oli jo ratkaissut imukykyongelman. Hän oli puristanut kuivatun turpeen briketiksi, jolloin se palautui kostuessaan entiseksi. Kun Farnos osti Tarvas-Rehun, koneet ja kokeilu sillä oli valmis ja tuote täytti kaikki odotukset. Kasvaturpeelle avautui samaan aikaan suuret markkinat. Elettiin ensimmäisen öljykriisin vuosia, jolloin lähi-idän öljyvaltioille virtasi suuria rikkauksia. Ne ostivat ja sijoittivat pääomiaan laajalti länsimaiseen rakennustuotantoon, mutta ensisijaisesti rakensivat omia maitaan ja pyrkivät saamaan karut maansa kasvamaan. Siinä kasvaturve tuli korvaamattomana apuna varsinkin metsityksen alkuun lähdössä.

Vientikauppoja ja suhteita luotiin yhdessä Ruotsin kanssa Iraniin, Libyaan, Turkkiin, Saudi-Arabiaan ja erityisesti Yhtyneiden Arabiemiirikuntien suurimpaan emiirikuntaan Abu Dhabiin. Vähitellen kohteet kasvoivat satojen hehtaarien metsityksiin ja hiekka-aavikoiden valtaamiseen kasvulle. Suomen pakkaus ja lastauslogistiikan yhteensovittaminen vastaanotto- maiden kanssa oli nienn ongelmana.

Tehdas työllisti nyt kaikki paikkakunnan kuorma-autoilijat. Turvetuotantoon otetut lähisuot, kuten Juvan rahka tai Metsämaan suot eivät enää riittäneet, vaan turvetta oli ostettava Satakunnan pohjoisosista tai Etelä-Pohjanmaalta. Tehdas työllisti parhaana aikana noin 40 työntekijää. Tuotteen laatua oli koko aika tarkkailtava, sillä vähänkin liian tiukkaan puristettu potti ei imenyt vettä ja liian löysä hajosi. Tässä laaduntarkkailun yhteydessä tehtiin mielenkiintoinen keksintö. Havaittiin kuinka turve imi veteen päässeestä öljystä itseensä öljyn ja näin soveltuvi erinomaisesti öljyntorjunta-aineeksi.

Kasvaturpeen tuotanto ja laajat markkinat jatkuivat kasvaen koko 1970-luvun ajan ja vielä 1980-luvullakin. Farnos Oy oli aikanaan perustettu kuitenkin lääke- ja kemianalan yritykseksi. Siksi sen visioihin ei kuulunut maa-

talousryhmän osuuden laajeneva ja voimakas kasvu, vaikka se toi yhtiölle runsaasti tulosta. Vähitellen yhtiö pyrki karsimaan rönsyilevää tuotantoaan ja keskittymään ydinaloille. Niinpä Tarvas-Rehu myytiin 30.12.1988 Suomen Rehu Oy:lle ja Tilkais Oy jatkoi omaa tuotantoaan Tilkasissa.

Biokasvu Oy

Suomen Rehun aika jäi Tarvasjoella kuitenkin lyhyeksi. Toukokuun alussa 1982 oli jo perustettu Biokasvu Oy Kemiran tytäryhtiöksi. Sen osakekannasta omisti Kemira 51% ja Tilkas Oy 49%. Yritys ryhtyi valmistamaan Kemiran orgaaniset lannoitteet. Lisäksi se jalosti mm. rautasulfaattia sementtiteollisuuden tarpeisiin ja prosessoi oikea rehuteollisuudelle.

Vuonna 1990 Kemira myi Biokasvu Oy :stä osuutensa ja se tuli kokonaan yksityisomistukseen. Samalla yhtiö osti Tarvas-Rehun ja aloitti siellä teollisten maatilarehujen valmistuksen 1991 ja jatkoi lannoitetehtaan Karinaisissa. Vuonna 2000 rehunvalmistus eriytettiin omaksi yhtiökseen Rehux Oy:ksi, johon tuli mukaan uusia omistajia.

Näin monien vaiheiden kautta viherjauhoa tuottavasta Tarvas-Rehusta on tullut Biokasvun monialainen yritys, jonka toiminta-ajatuksena on kestävän kehityksen edesauttaminen. Siksi se valmistaa korkealaatuisia, nykyajan kuluttajan vaatimukset täyttäviä ekotaloudellisia tuotteita. Raaka-aineena se käyttää korkealaatuisia uusiutuvana kierrätyskelpoisia teollisuuden ja maatalouden pää- ja sivutuotteita. Valmistettavat tuotteet ovat kuin läpileikkaus eri vuosikymmenten valmistusvalikoimasta: rehut ja niiden raaka-aineet, nurmi- ja puutarhalannoitteet, öljyntorjunta-aineet ja imeytystuotteet, kuivikkeet, kuivatus- ja pelletointipalvelut. Samalla se antaa työtä ja toimeentuloa usealle.

Kalervo Mäkinen

Tutkija FM Hanna-Mari Pallari Tarvasjoelta väitteli 29.10.2010 tohtoriksi Åbo Akademin biotieteiden laitoksen solubiologian alalta.

Hanna-Mari Pallarin solubiologian alaan kuuluvassa väitöskirjassa (Dynamic interplay between the intermediate filament protein nestin and Cyclin-dependent kinase 5; Säieproteiini nestiin ja sykliiniiriippuvaisen kinaasin 5 välinen vuorovaikutus) tarkasteltiin kehittyvissä hermo- ja lihassoluissa tuotettavan säieproteiinin, nestiinin, vaikutuksia soluissa tapahtuvaan

viestinvälitykseen. Kudos- ja kehitysvaihekohtaisesti tuotetuista säieproteiineista rakentuvat välikokoiset säikeet paitsi lujittavat solujen ja kudosten rakennetta, myös säätelevät soluissa tapahtuvaa viestinvälitystä vuorovaikuttamalla erilaisten signaalointiproteiinien kanssa. Väitöskirjatyössä karakterisoiitiin säieproteiini nestiinin ja sykliiniiriippuvaisen kinaasin 5 välinen vuorovaikutus. Sykliiniiriippuvainen kinaasi 5 on monimuotoinen viestinvälittäjä, joka säätelee sekä kehitystä että stressivastetta erityisesti hermostossa ja lihaksistossa. Saavutettujen tulosten perusteella nestiinin voitiin todeta olevan merkittävä tekijä sykliiniiriippuvaisen kinaasin 5 aktiivisuuden kontrolloinnissa ja vaikuttavan

interaktion kautta kyseisen kinaasin toimintaan sekä kehittyvissä hermosoluissa stressin aikana että erilaistuvissa lihassoluissa.

Solubiologia

Solu on kaiken elämän perusyksikkö maan päällä. Siksi solun toiminnan tuntemus on keskeistä biologiassa. Solubiologia pyrkii selvittämään miten solu elää ja miksi se kuolee. Se tutkii solujen elämän vaiheita, jakautumista, sekä sen erikoistumista eri elimissä perimäaineiden ohjauksessa. Samoin se tutkii miten erilaiset, monimutkaiset vuorovaikutukset solukierroissa toimivat tai miten solut vastaavat sisäisiin ja ulkoihin signaaleihin ja häiriöihin. Myös halutaan ymmärtää kuinka erilaiset stressitekijät vaikuttavat meihin ja muihin organismeihin tai mikä solu kasvaa ja mikä sairastuu. Tutkimusten tuloksia halutaan hyödyntää myös diagnostiikassa ja lääkekehityksessä.

Tämän hetken solubiologinen tutkimus

Solubiologinen perustutkimus, jota kyseinen väitöskirjatyö edustaa, tuottaa uutta tietoa solun toiminnosta ja pyrkii täyttämään ymmärryksessämme vielä olevia aukkoja. Se ei yleensä itsessään johda uuteen lääkkeeseen tai jonkin sairauden uuteen hoitomuotoon. Solujen erityispiirteiden karakterisointi on kuitenkin välttämätöntä sekä lääkekehityksen että tehokkaampien hoitomuotojen löytymisen kannalta. Tämänkin tutkimuksen tulokset sekä kehittyvien hermosolujen käyttäytymisestä stressiolosuhteissa että lihassolujen erilaistumisesta voisivat mahdollisesti edesauttaa tulevaisuudessa regeneraatioon perustuvien neuro- ja lihasterapioiden kehitystä. Nestiinin tuotto on tyypillistä myös monille eri

syöpäsoluille, jotka ominaisuuksiltaan usein vastaavat kanta- ja esisoluja. Havaintoja nestiinin vaikutuksista solun selviytymiskykyyn stressitilanteessa ja solujen erilaistumiseen, voitaisiin hyödyntää myös tukimuksissa koskien nestiiniä ilmentävien syöpäsolujen ominaisuuksia sekä tuumorien kehitystä.

Tutkijat tärkeänä osana solubiologian tutkimuksessa

Luonteeltaan solubiologista perustutkimusta voisi kuvailla paitsi mielenkiintoiseksi myös haastavaksi sekä pitkäjänteisyyttä ja itsekuria vaativaksi. Solubiologian väitöskirjan syntyminen vaati monta laboratorioissa, soluviljelyssä ja mikroskooppilla vietettyä vuotta. Solut eivät myöskään noudata perinteistä kahdeksasta neljään työaikaa vaan näytteitä täytyy tarpeen vaatiessa kerätä sekä päivällä että yöllä, arkana ja viikonloppuna, jouluna ja juhannuksena. Käytettävien tekniikoiden optimoiminen, sopivien solumallien löytäminen ja tulosten analysointi vaativat paneutumista ja vievät aikaa. Yhtä onnistunutta tulosta edeltää usein kymmeniä kokeiluja, jotka eivät ole vieneet tutkimusta eteenpäin joko teknisten vaikeuksien takia tai syystä, että kokeella ei ole havaittu olevan vaikutuksia. Karkeasti voisikin arvioida, että väitöskirjassa esitetään ehkä viisi prosenttia vuosien aikana tehdyistä töistä. Väitöskirjatyön parissa vietetyt vuodet ovat kuitenkin anteliaita monin tavoin. Vaikka solubiologisia väitöskirjatöitä tehdään osana tutkimusryhmiä työ vaatii kuitenkin oma-aloitteisuutta ja luokin hyvät edellytykset toimia itsenäisenä tutkijana. Teknisten tietojen lisäksi karrantuvat myös esiintymis- ja opetuskokemus, sillä oleellisena osana väitöskirjan tekoon kuuluvat tulosten raportointi ja esitys kansainvälisillä foorumeilla sekä Pro gradu -töiden ohjaus.